

Handledning

Om materialet

Det här är en handledning för dig som ska samla/leda en grupp kring materialet Norrbotten för alla. Materialet är framtaget i samarbete mellan Region Norrbotten och Norrbottens bildningsförbund och syftet är:

- Att ge kunskap om Norrbotten och om länets förutsättningar i framtiden.
- Att skapa förståelse för vad som påverkar utveckling och tillväxt och vad vi behöver skapa nya lösningar för.
- Att öka engagemanget och delaktigheten i de viktiga frågor som det handlar om.
- Att påminna om att det handlar om allas vår framtid och att det är vi människor som tillsammans formar den.
- Att främja demokratin, kort sagt.

Materialet är uppbyggt i sju avsnitt och utgår delvis från Norrbottens regionala utvecklingsstrategi, RUS, men också utifrån de stora, globala trender som påverkar oss alla, de så kallade megatrenderna. Man kan ha en träff per avsnitt eller avverka flera avsnitt vid en träff – du avgör.

- 1. Introduktion**
- 2. Demografi och urbanisering** - att vi blir äldre och allt fler bor i städer.
- 3. Globalisering** - ökad rörlighet av människor, tjänster, kapital och information över landsgränser.
- 4. Klimat- och miljö** - en direkt konsekvens av hur vi konsumerar och producerar.
- 5. Digitalisering och individualism** – i stort sett alla varor, tjänster och relationer digitaliseras. Individualism handlar om att individen går före gruppen, där individen vill ha allt mer vill anpassade lösningar men där det även ställs krav på individen att ta ansvar och fatta egna beslut.
- 6. Jämställdhet och jämlikhet**
- 7. Summering och avslut**

Varje avsnitt startar med att deltagarna gör ett quiz. Quizet kan göras på webben eller laddas ner separat och skrivas ut om man vill det. Låt quizet ta den tid det tar och låt deltagarna diskutera och rådgöra med varandra om svaren. På så sätt avdramatiseras det som kan uppfattas som ett prov. Det är viktigt med högt i tak och respekt för varandras tankar och åsikter.

När alla är klara startar genomgången av de rätta svaren. Till de flesta svar finns fakta och ofta en bild som illustrerar något kopplat till området/svaret. Dessutom finns förslag på öppna frågor som kan ställas till deltagarna, för att stimulera till att bidra med personliga reflektioner och erfarenheter. Du väljer själv vilken fakta och vilka frågor du tycker känns relevant att använda.

Varje avsnitt avslutas med en hemuppgift där deltagarna uppmanas att i sin vardag spana på något som knyter an till det ni pratat om på träffen. Kommande träff börjar man med att lyssna in spaningarna innan man går över till träffens tema.

Vi hoppas att Norrbotten för alla ska resultera i berikande samtal och dialoger där man tillsammans kan reflektera kring det som påverkar våra liv och vår vardag i Norrbotten och i vår hemkommun. Det är vi alla som tillsammans formar framtiden.

1. Introduktion

Välkomna! Presentation av deltagarna.

Studiecirkeln Norrbotten för alla har kommit till i samarbete mellan Region Norrbotten och Norrbottens Bildningsförbund och syftet är:

- Att ge kunskap om Norrbotten och om länets förutsättningar i framtiden.
- Att skapa förståelse för vad som påverkar utveckling och tillväxt och vad vi behöver skapa nya lösningar för.
- Att öka engagemanget och delaktigheten i de viktiga frågor som det handlar om.
- Att påminna om att det handlar om allas vår framtid och att det är vi människor som tillsammans formar den.
- Att främja demokratin, kort sagt

Materialet är uppbyggt i sju avsnitt och utgår delvis från Norrbottens regionala utvecklingsstrategi, RUS, men också utifrån de stora, globala trender som påverkar oss alla, de så kallade megatrenderna. De sju avsnitten är:

1. **Introduktion**
2. **Demografi och urbanisering** - att vi blir äldre och allt fler bor i städer.
3. **Globalisering** - ökad rörlighet av människor, tjänster, kapital och information över landsgränser.
4. **Klimat- och miljö** - en direkt konsekvens av hur vi konsumerar och producerar.
5. **Digitalisering och individualism** – i stort sett alla varor, tjänster och relationer digitaliseras. Individualism handlar om att individen går före gruppen, där individen vill ha allt mer vill anpassade lösningar men där det även ställs krav på individen att ta ansvar och fatta egna beslut.
6. **Jämställdhet och jämlikhet**
7. **Summering och avslut**

Dela ut Norrbottens regionala utvecklingsstrategi 2020 – 2030 till deltagarna, att ta med hem. Det finns inget åtagande att läsa den och man behöver den inte för att kunna delta i cirkeln.

Praktiska frågor

Så här lägger vi upp vår cirkel

Datum för träffar

Fika

Annat?

Varje gång vi träffas börjar vi med ett Quiz om ämnet för träffen.

Det är tolv frågor som ni kan besvara i lugn och ro – enskilt eller genom att samråda.

Vi ska sedan gå igenom svaren och får då tillfälle att diskutera varje fråga mer ordentligt.

QUIZ 1 – REGION NORRBOTTEN

1. "Region Norrbotten" ersatte 2017 ett annat gammalt begrepp. Vilket?

1	Norrland
X	Lappland
2	Norrbottens Läns Landsting

2. Hur många kommuner finns det i Norrbotten?

1	4
X	14

2 24

3. Hur stor del av Sveriges yta utgör Norrbottens län?

- 1 Drygt 11 procent
X Knappt 22 procent
2 Ganska exakt 33 procent

4. Vilka politiska partier är det som styr Region Norrbotten efter valet 2018?

- 1 Norrbottens Sjukvårdsparti, Moderaterna och Centerpartiet
X Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet
2 Socialdemokraterna

5. Vad är det som Region Norrbotten har huvudansvaret för?

- 1 Vård, skola och omsorg
X Hälso- och sjukvård, tandvård, kultur, regional utveckling
2 Sjukvård, marknadsföring av länet, konferenser

6. I den Regionala Utvecklingsstrategin, RUS, finns en grundläggande vision för Norrbotten. Hur tror ni att den lyder?

- 1 Norrbotten ska bli Norrtoppen
X Norrbotten ska vara Sveriges mest välkomnande och nytänkande region.
2 Ljuset ska komma från Norr(botten)

7. Hur många personer i Norrbotten var öppett arbetslösa i november 2018?

- 1 Cirka 4 000
X Cirka 8 000
2 Nästan 12 000

8. Hur ligger Norrbotten till bland Sveriges 21 län vad gäller bruttoregionalprodukten, BRP, per invånare?

- 1 Tredje bäst
X Elva, alltså precis i mitten
2 Näst sist

9. Vilken del av näringslivet i Norrbotten har ökat omsättningen mest de senaste åren, räknat i procent?

- 1 Gruvindustrin
X Jordbruket
2 Besöksnäringen

10. Vilka är de tre världsarv som helt eller delvis finns i Norrbotten?

- 1 Lappporten, Kebnekaise och Storforsen
X Laponia, Gammelstads kyrkstad och Struves meridianbåge
2 Norrmalmia, Gammelstads kyrka och Polcirkeln

11. Vilka Norrbottensfödda författare fick Augustpriset 2018, Sveriges främsta litterära pris för årets bästa svenska skönlitterära bok respektive bästa fackbok?

- 1 Linnea Axelsson och Magnus Västerbro
X Mikael Niemi och Katarina Kieri
2 Bengt Pohjanen och Elsa Forsgren

12. I hur många av Norrbottens kommuner har de lokala massmedierna någon form av tidnings-, radio- eller teveredaktion?

- 1 12
X 6
2 2

Rätt svar på fråga 1 är 2.

Region Norrbotten ersatte Norrbottens Läns Landsting, som hade funnits i mer än 150 år då det den 1 januari 2017 blev en region.

Det är Region Norrbotten som har tagit fram RUS, den Regionala Utvecklingsstrategi som ligger till grund för den här studiecirkeln.

RUS kan sägas vara en plan för hur alla vi norrbottningar, tillsammans, ska arbeta för att Norrbotten ska utvecklas på bästa sätt fram till 2030.

RUS är ett viktigt och övergripande styrdokument för Norrbottens utveckling och tillväxt.

Region Norrbotten har valt fyra särskilda insatsområdena:

1) *Attraktiva livsmiljöer.*

Det omfattar bland annat klimat/energi, hållbar konsumtion/försörjning, hälsa och vård, samt kultur- och fritidsliv.

2) *Transporter och tillgänglighet.*

3) *Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud.*

4) *Innovationer och entreprenörskap.*

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD TROR DU ÄR VIKTIGT FÖR ATT UTVECKLA NORRBOTTEN?

.

Rätt svar på fråga 2 är X.

BILD: KARTA NORRBOTTEN

Det finns 14 kommuner i Norrbottens län.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VILKA ÄR DE 14 KOMMUNERNA?

De är i bokstavsordning Arjeplog, Arvidsjaur, Boden, Gällivare, Haparanda, Jokkmokk, Kalix, Kiruna, Luleå, Pajala, Piteå, Älvsbyn, Övertorneå och Övertorneå.

Rätt svar på fråga 3 är X.

BILD: KARTA SVERIGE

Norrbotten är landets klart största län sett till ytan.

Norrbotten är drygt 98 000 kvadratkilometer stort.

Hela Sverige är ungefär 450 000 kvadratkilometer.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR SKILJER SIG DE HÄR OLIKA BEGREPPEN: LÄN / LANDSKAP / NORRBOTTEN / REGION / REGION NORRBOTTEN?

I Norrbottens finns också fyra av Sveriges fem geografiskt största kommuner.

Etta i landet är Kiruna, tvåa Jokkmokk, trea Gällivare och femma Arjeplog.

Det är bara Gotland som slår sig in i toppen som fyra.

Rätt svar på fråga 4 är 1.

I 84 år hade socialdemokraterna makten i landstinget i Norrbotten, det som 2017 blev Region Norrbotten.

Efter valet 2018 är det i stället tre andra partier som styr.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:

VAD TÄNKER DU OM POLITIK OCH POLITIKER?

Störst är Norrbottens Sjukvårdsparti, som i valet fick 34,7 procent av rösterna. Norrbottens Sjukvårdsparti fick 27 mandat i regionfullmäktige, den folkvalda politiska församlingen för länet.

Tillsammans med moderaternas 6 och centerpartiets 4 har den trion nu 37 mandat och alltså en majoritet i regionfullmäktige.

De 71 ledamöterna i fullmäktige beslutar om mål och riktlinjer för Region Norrbottens verksamhet.

De tar även beslut om regionens budget, skatt och andra ekonomiska frågor.

Rätt svar på fråga 5 är X.

Att sköta hälso- och sjukvården och tandvården är fortfarande den dominerande uppgiften för Region Norrbotten.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD HÄNDER OM MAN STRUNTAR I KULTUR OCH REGIONAL UTVECKLING?

Förutom för hälso- och sjukvården har Region Norrbotten numera också huvudansvaret för kulturen och den regionala utvecklingen och tillväxten inom näringslivet.

Det jobbet sköts av cirka 7 500 anställda.

Det gör Region Norrbotten till den näst största arbetsgivaren i länet.

Bara Luleå kommun har lite fler anställda.

Arbetet med länets utveckling ska ske enligt den Regionala Utvecklingsstrategin, som bygger på forskning och analyser, men också på vad ett stort antal människor anser bör göras.

Arbetet sker på uppdrag av regeringen, som har som mål att skapa utveckling i alla delar av landet genom stärkt regional och lokal utvecklingskraft.

Regionens uppgifter ingår i det arbete som bedrivs på många nivåer – från kommuner via regioner och staten till EU:s ledande organ.

Rätt svar på fråga 6 är X.

Den grundläggande visionen är att Norrbotten ska vara Sveriges mest välkomnande och nytänkande region.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD INNEBÄR DET FÖR DIG ATT VARA "VÄLKOMNANDE"?

Visionen innebär att i allt arbete med regionens utveckling och tillväxt ska jämställdhet, jämlikhet och hållbarhet stå i fokus.

Norrbotten välkomnar mångfald och vill därför attrahera människor från hela världen.

Norrbotten ska vara en mångkulturell och kreativ mötesplats för människor och deras skaparkraft, för nya idéer och innovationer.

Norrbotten ska tänka nytt för att åstadkomma en effektiv kompetensförsörjning.

Norrbotten ska vara ledande i arbetet för en hållbar och innovativ framtid.

Norrbotten ska erbjuda bostäder, bra skolor, spännande jobb, ett rikt kulturliv och livsmiljöer som är attraktiva på många olika sätt.

Här ska alla kunna förverkliga sina drömmar.

Här uppmanar vi alla som vågar tänka annorlunda.

I Norrbotten ska unga människor känna framtidstro så att de här kan och vill skapa sin framtid.

Norrbotten ska vara attraktivt för alla.

Då blir regionen Norrbotten en region för alla.

Rätt svar på fråga 7 är 1.

Cirka 4 000 personer är öppet arbetslösa i Norrbotten.
Det motsvarar cirka 3,4 procent av den arbetsföra befolkningen.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD TROR DU OM MÖJLIGHETEN ATT FÅ JOBB I FRAMTIDEN?

I hela riket är det 4,0 procent av de arbetsföra som är öppet arbetslösa.
Norrbotten har ovanligt många som förvärvsarbetar.
2016 var det 81,4 procent av norrbottningarna i åldern 20-64 år som jobbade.
Det kan jämföras med 78,6 procent för hela landet.
Lägst är arbetslösheten i Kiruna, där bara 2,7 procent saknar jobb.
Högst är den Haparanda och Pajala med 6,1 respektive 5,6 procent arbetslösa.
Ett mål som ändå finns angivet i RUS är att skillnaderna mellan olika grupper ska minska.
Bland de inrikes födda var det nämligen 83,8 procent av kvinnorna och 84 procent av männen som hade arbete.
Bland de utrikes födda var däremot bara 65,8 procent av kvinnorna och 61,5 procent av männen i jobb.
Vi måste bli bättre på att se till så att utrikes födda får utbildning och större chans att få ett jobb.

Rätt svar på fråga 8 är 1.

Norrbotten ligger alltså trea i Sverige vad gäller bruttoregionalprodukten per invånare.
För 2016 var siffran 417 000 kr per norrbottning.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VILKA REGIONER TROR DU LIGGER I TOPP?

Stockholm och Västra Götaland är de enda områden som visar bättre siffror och som ligger över genomsnittet för hela landet.
Bruttoregionalprodukt, BRP, är alltså den regionala motsvarigheten till det nationella måttet bruttonationalprodukt, BNP.
BRP är det samlade värdet av alla producerade varor och tjänster i en region under ett år.

Rätt svar på fråga 9 är 2.

Besöksnäringen är den bransch som vuxit procentuellt mest i Norrbotten.
Antalet besöksnätter i Norrbotten har de senaste fem åren ökat med över 20 procent.
Swedish Lapland är en av Europas snabbast växande turistdestinationer.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD ÄR DET SOM LOCKAR TURISTER TILL NORBOTTEN, TROR DU?

BILD: NATUR/FJÄLL/NORRSKEN

Norrbottens exotiska inslag i form av naturen, snön, kylan, norrskenet, midnattssolen och en del annat lockar alltfler turister från andra delar av världen.
Länet är världsledande inom de starka naturbaserade näringarna.
På amerikanska tidskriften Times senaste lista över världens 100 mest attraktiva upplevelser finns två ställen i Norrbotten med: Icehotel i Jukkasjärvi och Treehotel i Harads.
2017 ökade det totala antalet gästnätter med 2 procent i riket och 3 procent i Norrbotten.
Målet är att antalet gästnätter inom besöksnäringen ska fortsätta att öka snabbare än i riket som helhet.

Rätt svar på fråga 10 är X.

BILD LAPONIA/GAMMELSTAD

Norrbottnens tre världsarv är Laponia, Gammelstads kyrkstad och Struves meridianbåge. De finns med på FN-organet Unescos lista över världens mest värdefulla kultur- och naturmiljöer som skyddas genom världsarvskonventionen.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
HAR DU BESÖKT NÅGOT AV NORRBOTTENS VÄRLDSARV?**

Laponia finns med på listan sedan 1996.

Det omfattar nationalparker och naturskyddsområden i Gällivare och Jokkmokk.

Området är ”ett framstående exempel på hur jorden har utvecklats framför allt geologiskt, och hur ekologiska och biologiska förändringar sker idag. Här finns enastående naturfenomen med exceptionell naturskönhet liksom betydelsefulla naturliga lokaler för att skydda den biologiska mångfalden. Området, som allt sedan förhistorisk tid varit befolkat av samerna, är ett av de bäst bevarade exemplen på nomadområdet i norra Skandinavien. Det innehåller bosättningar och betesmarker för stora renhjordar, en sed som går tillbaka till ett tidigt stadium i människans ekonomiska och sociala utveckling.”

Gammelstads kyrkstad finns också med sedan 1996.

Det är ”ett enastående exempel på den traditionella kyrkstad som finns i norra Skandinavien. Den illustrerar på ett utomordentligt sätt anpassningen av traditionell stadsplanering till de speciella geografiska och klimatologiska förhållanden som råder i en svår naturmiljö”.

Struves Meridianbåge finns med sedan 2005.

Det är ett vetenskapligt-tekniskt världsarv som består av 265 mätpunkter mellan Hammerfest i Norge och Izmail vid Svarta havet. Fyra finns i Norrbotten. belägna på bergen Tynnyrilaki, Perävaara, Pullinki och Jupukka i Haparanda, Övertorneå, Pajala och Kiruna kommuner.

Syftet med mätpunkterna var att bevisa att breddgraderna är kortare ju längre från ekvatorn man kommer och att jorden inte är alldeles klotrund, utan snarare oval.

Rätt svar på fråga 11 är 1.

BILD: BOKOMSLAGEN

Linnea Axelsson från Porjus fick 2018 Augustipriset i skönlitterära klassen för sitt samiska diktverk ”Aednan”.

Magnus Västerbro från Malmberget fick samtidigt pris för bästa fackbok för ”Svälten: hungeråren som formade Sverige”.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
LÄSER DU LITTERATUR – OCH VILKEN SORTS GILLAR DU I SÅ FALL?**

Kulturen är en viktig del av livskvaliteten.

Varje år delar Region Norrbotten ut Rubus Arcticus, ett av Sveriges största kulturstipendier.

Det går till professionella kulturskapare, för att de ska kunna utvecklas ytterligare.

Varje år utses fyra stipendiater, från eller verksamma i Norrbotten, som får 100 000 kronor vardera.

Rätt svar på fråga 12 är 1.

Det finns faktiskt redaktioner i 12 av de 14 kommunerna. I många finns det till och med flera. Bara Jokkmokk och Övertorneå saknar någon form av lokalredaktion.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
HUR ANVÄNDER DU MEDIERNA, DE TRADITIONELLA OCH DE SOCIALA?**

De många redaktionerna gör att Norrbotten är ett välbevakat län.
De lokala massmedierna och public serviceföretagen Sveriges Radio och Sveriges Television har alla en seriös ambition och strävan att stå för en saklig och objektiv nyhetsförmedling.
De redaktionernas journalister har etiska regler att följa och kan på olika sätt varnas, eller till och med straffas, om de begår publicistiska övertramp.
Även om de traditionella medierna har minskat i betydelse har de ändå en viktig roll i hur utvecklingen i Norrbotten blir presenterad och granskad.
Det gäller för övrigt massmedierna nationellt och globalt också.
Samtidigt har de sociala medierna blivit en allt större stor del av vår verklighet.
Via dem kan alla nå ut med sina åsikter.
Det är lätt för intresseorganisationer, lobbygrupper, politiska partier – eller mer eller mindre seriösa privatpersoner - att sprida budskap och propaganda som passar deras syften.
Det är viktigt för var och en av oss att ha ett kritiskt förhållningssätt till det som sprids och rapporteras.
Att vara källkritisk är i dag ännu viktigare än tidigare.

Spaning till nästa träff:

**Hittar du exempel på hur utvecklingen i Norrbotten skildras i tidningar, radio och TV
– både sånt som är bra och sånt som är mindre bra?**

2. Demografi och urbanisering

Välkommen till den andra träffen i studiecirkeln ”Norrboten för alla”.

**Vi börjar med att höra hur det gått med spaningen efter förra träffen:
Har du hittat några exempel på hur utvecklingen i Norrbotten skildras i tidningar, radio och TV
- både sånt som är bra och sånt som är mindre bra?**

Vi fortsätter med ett Quiz om dagens ämne - demografi och urbanisering.

Det är tolv frågor som ni kan besvara i lugn och ro – enskilt eller genom att samråda.

Vi ska sedan gå igenom svaren och får då tillfälle att diskutera varje fråga mer ordentligt.

QUIZ 2 – DEMOGRAFI OCH URBANISERING

1. Vad står begreppet ”demografi” för?

- 1 En grafisk presentationsmodell
- X Folkmängd
- 2 Vetenskapen om befolkningens storlek, fördelning och sammansättning

2. Vad betyder ”urbanisering”?

- 1 Att människor flyttar från städerna till landsbygden
- X Att människor flyttar från landsbygden till städerna
- 2 Att husen i städerna byggs mer på höjden

3. Hur ser utvecklingen ut i Norrbotten?

- 1 Allt fler flyttar till städerna och tätorterna
- X Allt fler flyttar tillbaka till hembygden, till exempel Tornedalen
- 2 Nästan inga flyttar från sina kommuner

4. Ungefär hur många invånare har Norrbotten?

- 1 Knappt 200 000
- X Drygt 250 000
- 2 Nästan 300 000

5. Hur många invånare ska Norrbotten ha 2030, enligt målet i RUS?

- 1 260 000
- X 310 000
- 2 400 000

6. Hur många flyttade till och från Norrbotten 2017?

- 1 1 000 flyttade hit och 2 000 flyttade härifrån
- X 5 000 flyttade hit och lika många flyttade härifrån
- 2 Drygt 9 000 flyttade hit och drygt 8 000 flyttade härifrån

7. Hur är könsfördelningen mellan invånarna i Norrbotten?

- 1 Cirka 42 procent kvinnor och 58 procent män
- X Drygt 55 procent kvinnor och knappt 45 procent män
- 2 Knappt 49 procent kvinnor och drygt 51 procent män

8. Hur många kilometer strand per invånare finns det i Arjeplog?

- 1 Nästan 2
- X Drygt 5
- 2 Nästan 15

9. Hur många bostäder ska byggas i Norrbotten per år, enligt målet i RUS?

1	Minst 500
X	1 500
2	4 500

10. Vilken kommun i Norrbotten har flest arbetspendlare?

1	Älvsbyn
X	Pajala
2	Boden

11. Inom vilket kön är ohälsan störst i Norrbotten?

1	Kvinnorna
X	Det är exakt lika
2	Männen

12. Hur många uppdrag gjorde ambulanserna i den norrbottniska vården under 2017?

1	drygt 31 000
X	knappt 15 000
2	cirka 5 200

Rätt svar på fråga 1 är 2.

BILD: DIAGRAM ÅLDERSFÖRDELNING

Demografi används ibland i betydelsen befolkningsstatistik, men mer exakt står det för den vetenskap som rör befolkningens storlek, fördelning och sammansättning.

Det kan handla om kön, civilstånd, utbildning, yrke, intressen, inkomst – eller som här ålder.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:

VILKA KONSEKVENSER TROR DU DET FÅR ATT VI BLIR ALLT FLER ÄLDRE?

Andelen invånare över 80 år är större i Norrbotten än i andra län.

Norrbotten, Dalarna och Tokyo är tre områden som har världens äldsta befolkning.

Det innebär en del problem för ett samhälle.

Skatteunderlaget minskar, medan behovet av hälso- och sjukvård ökar.

Det innebär att varje individ tvingas ta större ansvar för sin vård.

Samtidigt innebär det ökade affärsmöjligheter för den som kan erbjuda tjänster och produkter som underlättar egenvården. Norrbottens åldrande befolkning behöver alltså inte bara innebära problem.

I Sverige har vi Statistiska Centralbyrån som regelbundet sammanställer fakta om olika områden inom demografin.

Det är uppgifter som ofta ligger till grund för politiska och andra beslut om vad som bör göras på olika områden.

Rätt svar på fråga 2 är X.

BILD: FOLKTRÄNGSEL

Urbanisering står för människors flytt från landsbygden till städerna.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:

VAD ORSAKAR URBANISERINGEN – OCH VAD FÅR DEN FÖR KONSEKVENSER?

Urbaniseringen är en utveckling som pågått länge, men som tog fart på 1800-talet då industrialiseringen skapade många nya jobb i städerna.

Det är i dag också alltfler människor i mindre tätorter som flyttar till de allt mer dominerande storstadsområdena.

De senaste decennierna har urbaniseringen blivit en av de megatrender vi talade om vid förra träffen.

En majoritet av världens befolkning bor i dag i storstadsområdena.

Möjligheten till jobb drar folk till städerna – men det är också mycket annat i det stora utbudet som attraherar: affärer, kultur, nöjen, toppidrott och annat.
Urbaniseringen är ett fenomen som skapar bekymmer.
På landsbygden - eftersom avfolkningen gör att områden lämnas mer eller mindre öde.
I städerna - där det blir trångt om utrymme, svårt att få tag på bostad, problem i trafiken, ett överflöd av arbetsökande, med mera.
Det finns forskare som förutspår att samhällen kommer att kollapsa under de påfrestningar som urbaniseringen innebär.
I länder som Indien, Nigeria och Bangladesh är det redan så att en del storstadsområden inte längre klarar av att ta hand om alla människor som dras dit och då behöver mat, bostäder och arbete.
Det är en tendens som kan börja anas också i Stockholmsområdet och som ställer krav på alla ansvariga vad gäller samhällsplanering och samhällsekonomi.

Rätt svar på fråga 3 är 1.

BILD: BILKÖER LULEÅ

Den Regionala Utvecklingsstrategin pekar på att Region Norrbotten också upplever urbanisering, fast i betydligt blygsammare skala.
Också här vill alltfler bo i städerna.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
VAD BETYDER DET FÖR OLIKA DELAR AV NORRBOTTEN?**

Det försvårar möjligheterna till utveckling och tillväxt på regionens stora landsbygdsområden.
En del gillar inte att det blir så stark fokusering på Luleå som residensstad och centralort i länet.
Då ska man veta att det är viktigt med ett starkt regionalt centrum.
Så är det i alla regioner som växer som en del av urbaniseringen.
Det sker då en viss stabilisering av landsbygdskommunerna runt dessa tätorter.
Luleåregionen, inkluderat grannkommunerna, har cirka 170 000 invånare.
Det är en stark motor som har och kan få en ännu större betydelse för hela länets befolkningstillväxt.
Med god samverkan kan alla dra nytta av investeringar i den starkast växande delen i länet.
En fördel som Region Norrbotten har – det är närheten mellan boende, natur och kulturupplevelser, arbete och utbildning.
Allt det är förutsättningar för en attraktiv livsmiljö.
Dessutom behövs ett dynamiskt kulturliv och ett brett fritidsutbud.
Närheten mellan stad och landsbygd ger en bra grund till att utveckla tjänster och produkter inom grön tillväxt och cirkulär ekonomi.
Genom en framsynt planering som inkluderar hela länet har Norrbotten förutsättningar att utvecklas till ett hållbart och livskraftigt län.

Rätt svar på fråga 4 är X.

**BILD: KARTA/DIAGRAM
KOMMUNBEFOLKNING/PROGNOS
UTVECKLING?**

Norrbotten hade 251 295 invånare vid årsskiftet 2017/2018.
Under femårsperioden 2012-2017 blev vi 2 568 fler norrbottningar – alltså drygt 500 per år.
Utan tillskottet av nysvenskar sedan 2012 hade vi varit 10 900 personer färre 2017.
De senaste 25 åren är det dessutom bara Luleå och Piteå som ökat sin befolkning.
Övriga tolv kommuner har minskat – mest Gällivare, Haparanda och Övertorneå.

Rätt svar på fråga 5 är 1.

Målet i RUS är att det 2030 ska bo 260 000 personer i Norrbotten.

Fler människor måste flytta till länet.

Fler människor måste stanna kvar.

För att det ska bli så måste det finnas jobb, boende, möjligheter till fritidsaktiviteter och en allmänt tilltalande livsmiljö.

Rätt svar på fråga 6 är 2.

BILD: DIAGRAM BEFOLKNINGSKURVA

Under 2017 var det 9 109 som flyttade till Norrbotten, medan 8 041 flyttade härifrån – alltså ett plus på 1 068 personer.

Målet är att minst 8 000 personer ska flytta till Norrbotten varje år.

För att nå målet på 260 000 invånare 2030 är det alltså nödvändigt att se till att betydligt färre flyttar härifrån varje år.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL VAD BEHÖVS FÖR ATT NORRBOTTEN SKA ÖKA BEFOLKNINGEN?

Rätt svar på fråga 7 är 2.

BILD: DIAGRAM KÖNSFÖRDELNING

Det är alltså aningen fler män än kvinnor som bor i Norrbotten.

Drygt två procent motsvarar drygt 5 000 fler män.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR KAN NORRBOTTEN BLI MER ATTRAKTIVT FÖR UNGA KVINNOR?

Målet är att andelen kvinnor-män ska vara i nivå med rikets.

Det innebär nästan fifty-fifty - 49,8 kvinnor och 50,2 procent män.

Ett annat mål är att antalet unga norrbottningar i åldern 16-24 år ska öka.

Målet är ligga i nivå med riket – vilket innebär 9,6 procent kvinnor och 10,3 procent män.

I dag är siffrorna för Norrbotten 8,4 procent kvinnor och 10,2 procent män.

En orsak är att det framför allt är unga kvinnor som flyttar från länet - vilket oroar.

Norrbotten måste bli en mer attraktiv region - både för alla som redan bor här och för dem som funderar på att flytta hit.

Rätt svar på fråga 8 är X.

BILD: ÖDE STRAND

I Arjeplog finns det 15 633 km strand - längs sjöar, öar och älvar.

Eftersom Arjeplog är Norrbottens minsta kommun med bara 2 821 personer blir det drygt fem kilometer strand per invånare.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL VAD TYCKER DU OM ATT MAN TÄNKER LÄTTA PÅ STRANDSKYDDET?

I Sverige har vi ett generellt strandskydd som gäller vid kuster, sjöar och vattendrag i hela landet och har två syften:

Det ena är att trygga allmänhetens tillgång till strandområden.

Det andra är bevara goda livsvillkor för djur och växter.

Det skyddade området är normalt 100 meter från strandkanten.

På det området får man inte bygga nya byggnader, eller på nåt bygga eller avgränsa så att det hindrar allmänhetens tillgång till området.

När man nu pratar om att luckra upp strandskyddet innebär det att glesbygdskommuner typ Arjeplog skulle kunna erbjuda attraktiva tomter i strandnära lägen och på så sätt kanske kan locka människor att flytta till kommunen.

Rätt svar på fråga 9 är X.

BILD: OLIKA BOENDEN

För att människor ska kunna bo kvar i sina kommuner eller i regionen måste de ha någonstans att bo. Det ska byggas minst 1 500 bostäder per år i Norrbotten. 2016 var siffran 1 144.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL HUR SER DET UT I DIN KOMMUN – FINNS DE BOSTÄDER SOM BEHÖVS?

I 10 av de 14 kommunerna i Norrbotten råder det mer eller mindre svår bostadsbrist – i de centrala områdena.

På landsbygdsområdena är problemet det motsatta, vilket är lika illa, eller kanske värre.

Ingen vill att Norrbotten ska dras isär, men för att undvika det måste det finnas kvar en levande landsbygd.

Där finns det tillgång till bostäder – men inte folk som vill bo där.

För dem som ändå gör det är det viktigt att det finns bra välfärdstjänster och en väl fungerande service.

Digital kommunikation och ett fungerande transportsystem är av största vikt för att Norrbottens landsbygder ska utvecklas.

Länet behöver fler sociala investeringar så att människor upplever spännande platser för möten och samspel där de kan uppnå grundläggande behov, tillit och trygghet.

Det innebär bland annat:

Bra och trygga kommunikationer.

Bättre samverkan och samordning av samhällsservice.

Möjligheter till en aktiv fritid.

Social hållbarhet i form av jämställdhet, tillit, trygghet och tillåtande miljöer.

Rätt svar på fråga 10 är 2

I Boden är det 31 procent av de arbetande som pendlar till jobben, de flesta i Luleå.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VILKA ÄR FÖR- OCH NACKDELARNA MED ATT PENDLA?

I topp i Sverige ligger bland annat Botkyrka kommun, där cirka 70 procent av de arbetande är pendlare.

Under ett år tillbringar en genomsnittlig pendlare i Stockholmsområdet nästan sju veckor på väg till och från jobbet.

Rätt svar på fråga 11 är 1.

BILD: DIAGRAM OHÄLSOTAL

Undersökningar visar att människors hälsa är sämre i Norrbotten än i landet som helhet.

Det gäller rent allmänt, men särskilt kvinnorna,

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL VAD KAN OHÄLSAN I NORRBOTTEN BERO PÅ?

Bland kvinnorna i Norrbotten är ohälsotalet 28,8 procent, medan det bland männen är 23,1.

De siffrorna måste minska, särskilt bland kvinnorna, och åtminstone inte vara högre än rikets 26 procent.

Ofta är hälsan sämst bland dem med sämst ekonomi och livsvillkor.

Bara genom jämlika livsvillkor kan vi uppnå en god, jämlik och jämställd folkhälsa.

Inte minst är det den demografiska utvecklingen med en ökande andel äldre i Norrbotten som kommer att ställa krav på framtidens hälso- och sjukvård.

Norrbotten har i det fallet kommit en bra bit på vägen
EU-kommission har utsett Norrbotten till Reference Site för aktivt och hälsosamt åldrande.
Det innebär att Norrbotten är en av de tio mest framstående regionerna i Europa vad gäller att arbeta innovativt inom vård och omsorg.
Det har kunnat ske bland annat tack vare att Norrbotten ligger långt framme vad gäller att utnyttja digitaliseringens möjligheter.
I framtiden kommer det i allt större utsträckning att handla om att hitta nya mobila, digitala lösningar för personlig service och människors möten med vården
Patienter och närstående kommer att få en allt större roll i hälso- och sjukvården.
Ett övergripande mål är att norrbottningarnas hälsa ska bli bättre, mer jämlik och jämställd.
Hälsotalen i Norrbotten ska ligga i nivå med riket.
Ett framgångsrikt folkhälsoarbete handlar ofta om att öka förekomsten av påverkbara skyddsfaktorer som och minska riskfaktorena.
Därför behöver regionen ställa om vård och sjukvård mot en mer nära vård med digitala lösningar.
Det ska vara en vård som utgår från att möta individen i sin livsmiljö och där samhället stöttar befolkningen till hälsosamma levnadsvanor genom hela livet.
Det handlar om att förbättra folkhälsan, motverka utanförskap och segregation och främja möten mellan människor.

Rätt svar på fråga 12 är 1.

BILD: AMBULANS

Ambulanserna i Norrbotten gjorde 31 445 uppdrag 2017.
Snittet för perioden 2012-2017 var cirka 32 100 uppdrag, eller drygt 600 per vecka..
Ambulanshelikoptern var 2017 ute på 401 uppdrag, medan ambulansflygplanet det året transporterade 1 300 patienter – då i de fyra nordligaste länen.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD INNEBÄR DE LÅNGA AVSTÅNDEN I NORRBOTTEN FÖR VÅRDEN?

I Norrbotten finns 22 ambulanser vid länets 15 ambulansstationer.
Sju stationer finns i anslutning till de fem sjukhusen i länet: Sunderbyn, Gällivare, Kiruna, Kalix och Piteå.
I ambulansfordonen finns utrustning för akut omhändertagande och vård.
Telemedicin har använts sedan slutet av 90-talet vilket innebär att man från ambulansen kan skicka exempelvis ett EKG för bedömning till valfritt sjukhus i länet.
Förutom vägambulanserna finns det i Norrbotten en ambulanshelikopter stationerad i Gällivare, använd för bland annat insatser i glesbygden och för transporter mellan vårdinrättningarna.
Det finns också två ambulansflygplan i beredskap dygnet runt året om.
De är gemensamma för Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland och är stationerade i Luleå och Umeå.
De används för överflyttningstransporter både inom och utom länen.

**Spaning till nästa träff:
Hur märker du av urbaniseringen i Norrbotten
– och kan du se några exempel på det motsatta?**

3. Globalisering

Välkommen till den tredje träffen i studiecirkeln ”Norrbotten för alla”.

**Vi börjar med att höra hur det gått med spaningen efter förra träffen:
Hur märker du av urbaniseringen i Norrbotten - och kan du se några exempel på det motsatta?**

Vi fortsätter med ett Quiz om dagens ämne – globalisering.

Det är tolv frågor som ni kan besvara i lugn och ro – enskilt eller genom att samråda.

Vi ska sedan gå igenom svaren och får då tillfälle att diskutera varje fråga mer ordentligt.

QUIZ 3 – GLOBALISERING

1. Vad innebär ”globalisering”?

- 1 Alltfler runda-bords-konferenser i lokaler typ Globen i Stockholm
- X Att världen ska få ett enhetligt språk
- 2 Att länder runt om i världen kopplas samman på ett starkare sätt än tidigare

2. Hur stor del av Europas järnmalm bryts i LKAB:s gruvor?

- 1 90 procent
- X 50 procent
- 2 15 procent

3. Vad fick Facebook att bygga sina serverhallar på Porsön i Luleå?

- 1 Närheten till Polcirkeln och norrskenet
- X Det kalla klimatet och tillgången till ren energi
- 2 Facebookchefen Mark Zuckerberg har varit student vid LTU

4. Vad menas med uttrycket ”civilsamhället”?

- 1 Alla medborgare utan uniform
- X Ideella, opolitiska organisationer utan revisorer
- 2 Människor som hjälper varandra utan offentlig inblandning

5. Vad heter basen där man sedan 1966 bedrivit svensk rymdforskning?

- 1 Ice Ranch
- X Stargate to Space
- 2 Esrange

6. Hur många nya företag startas i Norrbotten varje år?

- 1 Nästan 1 500
- X Runt 1 000
- 2 365

7. Hur många av Norrbottens småföretag, alltså de med mindre än 500 anställda, exporterar produkter och tjänster?

- 1 5 procent
- X 20 procent
- 2 50 procent

8. Hur lyder huvudbudskapet i Region Norrbottens innovationsstrategi?

- 1 Hatta inte - hitta på!
- X Listiga lösningar leder länet mot ljuset och ledande ställning
- 2 Smart specialisering

9. Norrbottens bruttoregionalprodukt, BRP, ökade med 8,6 procent per invånare 2017. Med den ökningen - hur placerar sig länet bland landets alla regioner?

1	Precis i mitten, som tia
X	Nära toppen, som fyra
2	Som etta

10. Hur många länder har köpt TV-serien ”Midnattssol”, som i huvudsak spelades in i Kiruna och Norrbottens fjällvärld?

1	Enbart de sex med landsområden norr om Polcirkeln
X	17
2	35

11. Ungefär hur mycket omsätter biltestverksamheten i Arjeplog, Arvidsjaur och Älvsbyn på ett år?

1	50 miljoner kr
X	700 miljoner kr
2	1,5 miljarder kr

12. Hur många studenter har Luleå Tekniska Universitet?

1	9 000
X	15 000
2	21 000

Rätt svar på fråga 1 är 2.

BILD: TRÄNGSEL I STAD

Globalisering står för den utveckling som innebär att länder runt om i världen kopplas samman på ett starkare sätt än tidigare.

Det innebär öppnare gränser för personer, tjänster och varor – för handel, investeringar, kapital och utbyte av information och teknologi.

Det är ett utbyte och samarbete inom politik, kultur och inte minst ekonomi.

Den tekniska utvecklingen har gjort det så mycket enklare att utbyta information och tjänster.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
HUR HAR DIN TILLVARO PÅVERKATS AV GLOBALISERINGEN?**

Oftast används nog uttrycket globalisering för att beskriva en integration av många länders ekonomier.

Antalet globala transaktioner har ökat enormt på senare år.

Allt fler länder har blivit en del av globala ekonomin.

Likaså har det inneburit att det blivit allt fler stora företagskoncerner.

De finns representerade i många länder och får på så sätt stor makt.

De nationella politikerna har dessutom fått lämna ifrån sig en del av makten till överstatliga organ.

För oss i Sveriges har det främst inneburit att vi numera måste rätta oss efter beslut i olika församlingar inom EU, men också FN och Världsbanken.

Öppnare gränser och ökat globalt umgänge har medfört många nya möjligheter.

Samtidigt har det uppstått komplikationer när olika kulturer hamnat i konflikt med varandra.

Norrbottens och Sveriges framtid kommer att avgöras av hur världen fortsätter att förändras och utvecklas de närmaste decennierna.

Handelskrig, snabba teknikskiften eller politiska omvälvningar får snabbt effekter också i Norrbotten.

Konkurrensen i den globala utvecklingen gör att internationella samarbeten blir allt viktigare.

Det är helt avgörande att Norrbotten fortsätter att ingå i dessa internationella samarbeten för att skapa och upprätthålla strategiska allianser kring arbetet med länets utveckling och framtid.

Bara de mest framgångsrika och attraktiva platserna kommer att växa, skapa nya jobb och locka investerare och människor.

I RUS står det: Det okända är det nya normala.

Det innebär att omvärlden och förutsättningarna ändras hela tiden.

Därför måste också vår region vara i ständig förändring - i betydelsen att utvecklas och förbättras.

Rätt svar på fråga 2 är 1.

BILD: LKAB

90 procent av all järnmalm i Europa utvinns i Norrbotten.
LKAB är Europas hemmagruva.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
VAD BETYDER DET FÖR NORRBOTTEN ATT HA ETT FÖRETAG SOM LKAB?**

Malmen, skogen och vattenkraften är råvaror som starkt bidragit till att bygga upp samhällen, näringsliv och vår välfärd - och de förblir basen i vår ekonomi.
Inte minst ger de viktiga exportinkomster.
Ett mål i RUS – det är att Region Norrbotten år 2030 ska vara ännu närmare världen i övrigt.
Det ska bland annat ske genom stora och viktiga infrastruktursatsningar:
Norrbotniabanan, dubbelspår på Malmbanan och sjöfartssatsningen på Malmporten.
Malmporten är Sveriges största muddringsprojekt.
Det är en satsning som kommer att kosta cirka tre miljarder kronor.
Projektet innebär att fartygslasterna kommer att kunna fördubblas från Luleå hamn – som är Sveriges femte största, främst genom hanteringen av råvaror för gruv- och stålindustrin.
Malmporten är också en positiv satsning för miljön, eftersom utsläppen halveras tack vare större laster.
Samtidigt ska Norrbotten gå i täten för en hållbar och innovativ framtid.
Ett gott exempel är Facebooks etablering i Luleå.
Facebook bygger nu sitt tredje datacenter i Luleå och Norrbotten befäster sin position som en av världens starkaste datacenterregioner.
Facebook satsar också på ett internationellt forskningscenter i samarbete med Luleå tekniska universitet, vilket ska ge cirka 1 000 nya arbetstillfällen.
Facebooks investeringar åren 2012-2016 har genererat cirka 4 700 jobb i Luleå.

Rätt svar på fråga 3 är X.

BILD: FACEBOOKHALL

Facebook valde Luleå som stationeringsort för sina serverhallar mycket tack vare att det här fanns ett kallt klimat som ger naturlig kylning av serverhallarna – och trygga, säkra kraftnät och förnyelsebara energiförsörjning i form av ren vattenkraft från Lule älv.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL
VAD TROR DU FACEBOOK BETYDER FÖR SYNEN PÅ NORRBOTTEN?**

Rätt svar på fråga 4 är 2.

Det vi kallar civila samhället är en sektor i samhället där människor på olika sätt hjälper varandra utan att staten, regionerna eller kommunerna är inblandade.
Det kan till exempel ske inom olika ideella föreningar, välgörenhetsorganisationer, kyrkor eller privata organisationer. Folkbildningen med studieförbund och folkhögskolor är en del av civila samhället.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL
PÅ VILKET SÄTT ÄR DU SJÄLV EN DEL AV CIVILSAMHÄLLET?**

I Norrbotten består civilsamhället i dag av drygt 6 000 organisationer, med cirka 15 000 anställda och intäkter på nästan sju miljarder kronor. När det gäller folkbildningen har vi 7 folkhögskolor i Norrbotten och 9 aktiva studieförbund.

Norrbotten är beroende av civilsamhället.

Ett starkt och levande civilsamhälle är viktigt för människors livsvillkor.

Det bidrar dels till att skapa nytänkande och att vi ska klara våra samhällsutmaningar, dels till den hållbar tillväxt och ett rikt kultur- och fritidsliv.

Tillsammans kan vi åstadkomma förändringar.

För att åstadkomma ett enhetligt och sunt handlande behöver därför även det civila samhället vara ordentligt representerat i dialogen om regionala och kommunala strategier och i besluten om Norrbottens framtid.

Rätt svar på fråga 5 är 2.

BILD: UPPSKJUTNING

Esrange heter rymdbasen utanför Kiruna.

Det är Sveriges och Europas rymdcentrum.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL HUR VIKTIG ÄR FORSKNINGEN I OCH OM RYMDEN?

På Esrange har man sedan 1966 skjutit upp forskningsraketer upp till 70 mils höjd, i samarbete med forskare från hela världen.

När Kina nyligen placerade en farkost på månen fanns det med apparatur från Esrange.

År 2021 planeras en investering på 500 miljoner kronor för att Esrange ska kunna börja skjuta upp små satelliter

Rymden kan möjliggöra forskning som bidrar till lösningar av globala samhällsutmaningar.

Arbetet med att utforska rymden i form av teknik, infrastruktur, tjänster och data ger Sverige och EU verktyg för att hantera globala samhällsintressen: klimatförändringar, migration, rörlighet, energisäkerhet med mera.

Att stimulera entreprenörskap och nya affärsidéer inom rymdnäringen är därför väldigt angeläget.

Rätt svar på fråga 6 är 1.

2016 fick länet 1 484 nya företag.

I RUS finns listat målet är att det ska startas minst 1700 nya företag per år i Norrbotten, och att minst 75 procent av dem ska finnas kvar efter tre år.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD KRÄVS FÖR ATT FOLK SKA STARTA FÖRETAG?

Rätt svar på fråga 7 är X.

2016 var siffran 20 procent.

Målet i RUS är att småföretagen ska öka internationaliseringsgraden och att 23 procent av dem ska exportera produkter och tjänster 2030.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD KRÄVS FÖR ATT FLER FÖRETAG SKA KUNNA EXPORTERA?

Rätt svar på fråga 8 är 2.

BILD: BUDSKAPET SKRIVET

Smart specialisering är en formulering som inkluderar både klokhet och spetskompetens.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL

KÄNNER DU TILL NÅGON INNOVATION MED NORRBOTTNISK ANKNYTNING?

Innovationer är enormt viktiga.

De kan både förbättra nuvarande tekniker och utveckla nya, med högre resurseffektivitet, lägre energianvändning och bättre miljöprestanda.

Framställning av produkter som baseras på återvunna material ställer krav på nya produktionsprocesser och metoder för att kvalitetssäkra återvunnet material.

Ny teknik, till exempel tillverkning med 3D-printning, har stor potential att bidra till ökad resurseffektivitet.

Det kan bland annat ske genom att vi minskar materialanvändning, avfallsmängder och transportbehov.

Ett mer innovativt Norrbotten kräver en flexibel och uthållig utbildningskedja.

Kedjan börjar i tidig ålder och följer genom grundskola och gymnasium till forskarutbildningar.

Folkhögskolor, yrkes- och vuxenutbildningar samt studie- och yrkesvägledare är lika viktiga som grundskola och universitetsutbildningar.

Det är också viktigt att Norrbotten kan erbjuda högre utbildning inom fler områden och i nya kombinationer.

Till exempel kan det gälla konst, design och teknik.

Rätt svar på fråga 9 är X.

BILD: DIAGRAM BRP-ÖKNING

BRP, bruttoregionalprodukt är värdet av alla tjänster och produkter som produceras i en region under ett år

BRP *per capita* anger bruttoregionalprodukt per invånare medan BRP *per sysselsatt* anger bruttoregionalprodukt per arbetsför invånare

Norrbottens Bruttoregionalprodukt per invånare ökade alltså mest i Sverige 2017.

Samma sak med BRP per sysselsatt person – och målet är att Norrbotten ska fortsätta att ligga bland de fem främsta regionerna i riket.

2016 låg beloppet på 417 000 kr per invånare i Norrbotten.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL VAD TROR DU ÄR FÖRKLARINGEN TILL NORRBOTTENS ÖKNING?

Rätt svar på fråga 10 är X.

BILD: UR MIDNATTSSOL

Det är alltså till många länder som bilden av Norrbotten blir förmedlad.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL VAD TROR DU DET BETYDER ATT NORRBOTTNISKA MILJÖER SYNS I EN TV-SERIE?

Rätt svar på fråga 11 är 2.

BILD: BILTEST I SNÖRÖK

Biltestverksamheten i Arjeplog, Arvidsjaur och Älvsbyn omsätter på ett år 1,5 miljarder kronor.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD BERYDER BILTESTERNA FÖR KOMMUNERNA OCH NORRBOTTEN?

Arktis är ett område som kommer att vara extra intressant tack vare nya transportleder och handelsvägar, tillgången på råvara, känslig miljö och det förändrade säkerhetspolitiska läget.

Det globala intresset ger Norrbotten goda möjligheter att profilera och positionera sig som en konkurrenskraftig, hållbar och innovativ arktisk region. Arktiska tester har en stor tillväxtpotential och Norrbotten står sig bra i konkurrensen med sina naturliga förutsättningar, i kombination med kompetens och avancerad teknik. I Region Norrbotten finns unika möjligheter att bedriva arktiska tester. Här finns stora arealer som är glest befolkade och har stabilt vinterklimat med snö, mörker och torr kyla, ren luft, midnattssol, luftrum, och god infrastruktur. Det finns goda möjligheter att utveckla liknande testverksamhet till branscher som flyg, tåg samt mobil kommunikation. En bred och internationellt stark forskningsmiljö i regionen är avgörande för vår tillväxt.

Rätt svar på fråga 12 är X.

BILD FRÅN CAMPUS

Luleå Tekniska Universitet har i dag cirka 15 000 studenter, inte bara från Sverige utan också från många andra länder. Universitetet har också cirka 1 600 anställda.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR PÅVERKAS LULEÅ AV ALLA STUDENTER?

Universitetet är en viktig del av den kompetens som gör Norrbotten intressant för många branscher och för internationella samarbetspartners. LTU är bäst i Sverige på att locka externa forskningsmedel från näringslivet. Universitetets starka internationella prägel gör dessutom att andelen medel från EU:s ramprogram är bland de högsta i landet, jämfört med övriga lärosäten.

**Spaning till nästa träff:
Kan du se tecken på hur globaliseringen märks i Norrbotten?**

4. Jämställdhet och jämlikhet

Välkommen till den tredje träffen i studiecirkeln ”Norrbotten för alla”.

**Vi börjar med att höra hur det gått med spaningen efter förra träffen:
Har du sett några tecken på hur globaliseringen märks i Norrbotten?**

Vi fortsätter med ett Quiz om dagens ämne – jämställdhet och jämlikhet.

Det är tolv frågor som ni kan besvara i lugn och ro – enskilt eller genom att samråda.

Vi ska sedan gå igenom svaren och får då tillfälle att diskutera varje fråga mer ordentligt.

QUIZ 4 – JÄMSTÄLLDHET OCH JÄMLIKHET

1. Vad står ”jämställdhet” för?

- 1 Att alla jämnt ska få ställa sig först när de köar.
- X Att kvinnors löner ska närma sig männens och vara lika höga år 2030.
- 2 Att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

2. Vilka är inkluderade när man pratar om ”jämlikhet”?

- 1 Alla individer och grupper
- X Alla som fått permanent uppehållstillstånd
- 2 Alla som är myndiga

3. Vilken lag reglerar vad som gäller för jämställdheten i Sverige?

- 1 Diskrimineringslagen
- X Lika-rätt-för-alla-lagen
- 2 Jämställdhetslagen

4. I hur många av Norrbottens 14 kommuner fanns det kvinnliga kommunalråd under förra mandatperioden 2014-2018?

- 1 Tre
- X Sju
- 2 Tio

5. Vilka nationella minoriteter finns främst representerade i Norrbotten?

- 1 Kväner, norrmän och öbor
- X Samer, sverigefinnar och tornedalingar
- 2 Hemvändare och singlar

6. Vem fick Norrbottens jämställdhetspris på 100 000 kronor 2018?

- 1 Barn- och utbildningsförvaltningen i Övertorneå
- X Ledarstaben i Piteå IF:s allsvenska damfotbollslag
- 2 Det delades inte ut, eftersom ingen ansågs värd priset

7. Vilket av följande är ett av delmålen i det nationella arbetet för jämställdhet?

- 1 Den som vill ska kunna byta klasstillhörighet på gymnasiet
- X Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.
- 2 Alla ska ha rätt till högre lön

8. Vad heter parlamentet för Norrbottens urbefolkning?

- 1 Samorgan för samer, tornedalingar och andra,
- X Urtima folkförsamling
- 2 Sametinget

9. Vilket idrottslag i Norrbotten blev omskrivet när det bytte till dräkter som gick i Pridefärgerna?

- 1 Kiruna Hockeys herrar
- X Luleå Undervattenpolos mixedlag
- 2 Luleå Baskets damer

10. Hur många av männen i Norrbotten har eftergymnasial utbildning?

- 1 Cirka 85 procent
- X Cirka hälften
- 2 Cirka en tredjedel

11. Inom vilken grupp ökar den arbetsrelaterade stressen mest?

- 1 Kvinnor
- X Män
- 2 Hantverkare

12. Hur många nyanställningar har Norrbotten behov av fram till år 2030?

- 1 Drygt 5 000
- X Nästan 25 000
- 2 Ungefär 51 000

Rätt svar på fråga 1 är 2.

BILD: SYMBOLERNA FÖR KÖNEN

Jämställdheten är en grundläggande rättighet för män och kvinnor.

Den betyder att kvinnor och män ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter och makt att forma sina liv och att vara med om att forma samhället.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
HUR TYCKER DU ATT DET SER UT MED JÄMSTÄLLDHETEN?**

Jämställdheten är en nödvändighet för att Norrbotten ska utvecklas.

Det är i hög grad en kunskapsfråga.

Vi måste förstå hur till exempel politiska prioriteringar och beslut, eller avsaknaden av dem, påverkar jämställdheten i samhället.

Rätt svar på fråga 2 är 1

Jämlikhet ska tolkas som alla människors lika värde.

Medan jämställdhet betyder jämlikhet mellan kvinnor och män, innebär jämlikhet att det inkluderar alla – individer inom samma kön eller mellan olika grupper.

Social jämlikhet betyder att alla, enskilda eller individer i en grupp, ska ha samma status och respekt. Jämlikhet innebär att alla har samma lagliga rättigheter till utbildning, säkerhet och trygghet, hälso- och sjukvård, annan samhällsservice, yttrandefrihet, mötesrätt och rösträtt, med mera.

Jämlikhet innebär också att alla har skyldigheter och ska vara med och dela på det kollektiva ansvar samhället ställer på sina medborgare.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
HUR TYCKER DU ATT DET STÅR TILL MED JÄMLIKHETEN I VÅRT SAMHÄLLE?**

Rätt svar på fråga 3 är 1.

Sedan 1 januari 2009 är det Diskrimineringslagen som reglerar den grundläggande jämställdheten.

När den trädde i kraft ersatte den många av de lagar som hade reglerat olika former av diskriminering – bland annat Jämställdhetslagen.

Diskrimineringslagen ska motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD SER DU FÖR EXEMPEL PÅ DISKRIMINERING?

Rätt svar på fråga 4 är 2.

BILDER: KV. KOMMUNALRÅD

Tio av Norrbottens 14 kommuner hade kvinnor som kommunalråd under mandatperioden 2014–2018. Efter valet 2018 är det lite sämre. Nu finns det kvinnliga kommunalråd i hälften av kommunerna.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL VAD ÄR ETT KOMMUNALRÅD?

Kvinnorna får alltmer inflytande, men fortfarande finns tydliga skillnader mellan könen.

Kvinnor har till exempel fortfarande lägre löner än männen, trots att de rent allmänt har högre utbildning än männen.

Norrbotten har fler enkönade arbetsplatser än det nationella genomsnittet.

Vi behöver bryta den könssegregerade arbetsmarknaden och arbeta med normer och värderingar hos länets företag och organisationer.

För att bryta strukturer som motverkar jämställdhet är det viktigt att stimulera arbetsgivarna inom Norrbottens företag och organisationer att jobba för jämställda löner och arbetsplatser.

Ökad jämställdhet ger ökad konkurrenskraft hos arbetsgivare.

Det ger ekonomisk tillväxt då vi tar tillvara allas kompetens, talang, kreativitet och entreprenörskap.

Ett gott exempel är Bolidens gruva Aitik, strax söder om Gällivare.

Det är Sveriges största och världens mest effektiva koppardagbrott.

Arbetet sker med världens största maskiner – bland annat bergtruckar som väger 570 ton med last och vars däck är fyra meter i diameter.

De gigantiska maskinerna körs av nästan lika många kvinnor som män.

Det gör Aitik till en av världens mest jämställda gruvor.

Men jämställdhet handlar inte bara om jämn könsfördelning.

Det handlar också om attityder, normer och värderingar som påverkar kvinnors och mäns livsvillkor.

Rätt svar på fråga 5 är X.

BILD: SAME- OCH TORNEDALSFLAGGOR

Samer, sverigefinnar och tornedalingar är de som finns rikt representerade i Norrbotten.

Dessutom finns judar och romer, de andra nationella minoriteterna i Sverige.

Genom att Sverige har erkänt de nationella minoriteterna har man också erkänt samiska, finska, meänkieli, jiddisch och romani chib som minoritetsspråk.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HAR DU KOPPLING TILL NÅGON AV DE NATIONELLA MINORITETERNA?

Alla myndigheter ska skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kulturer.

Dessutom gäller särskilda rättigheter för de som talar samiska, finska eller meänkieli inom så kallade förvaltningskommuner och -områden.

Det innebär att personer inom de nationella minoriteterna har rätt att använda sitt språk vid muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter.

Förvaltningsmyndigheterna måste ha tillgång till personal med kunskaper i minoritetsspråken.

Förvaltningskommuner har även skyldighet att ordna barn- och äldreomsorg, helt eller delvis, på minoritetsspråk om någon önskar det.

Läs mer om lagskyddet för nationella minoriteter och förvaltningsmyndigheter:

<https://www.norrboten.se/sv/Kultur/Kulturens-fokusomraden/Nationella-minoriteter-och-urfolk/Omlagen/>

Rätt svar på fråga 6 är 1.

BILD FRÅN ÖVERTORNEÅ

Barn- och utbildningsförvaltningen i Övertorneå kommun vann Region Norrbottens jämställdhetspris 2018.

Förvaltningen fick de 100 000 kronorna för sitt systematiska sätt att ta sig an utmaningen att förändra och förbättra förutsättningarna för ett jämställt samhälle.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HAR DU UPPLEVT NÅGRA BRA EXEMPEL PÅ JÄMSTÄLLDHETSARBETE?

Jämställdhetspriset har delats ut sedan 2014 på den regionala jämställdhetsdagen.

Bakom priset står ”Samverkan i jämställdhet” där Region Norrbotten ingår tillsammans med länsstyrelsen i Norrbotten, Luleå tekniska universitet och Norrbottens alla 14 kommuner.

Rätt svar på fråga 7 är X.

BILD: LISTA MED DE SEX DELMÅLEN

Jämställdheten handlar om många områden och för det nationella arbetet är det formulerat sex delmål:

1) *En jämn fördelning av makt och inflytande.*

Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.

2) *Ekonomisk jämställdhet.*

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

3) *Jämställd utbildning.*

Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.

4) *Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.*

Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.

5) *Jämställd hälsa.*

Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.

6) *Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.*

Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VILKA AV MÅLEN TYCKER DU ÄR EXTRA VIKTIGA?

Rätt svar på fråga 8 är 2.

BILD FRÅN SAMETINGET

Sametinget är ”samernas riksdag”.

Det har funnits sedan 1993 och är inte bara ett folkvalt parlament, utan också en statlig myndighet.

I parlamentet finns 31 ledamöter som för närvarande representerar nio olika partier.

Sametinget är inte ett organ för samiskt självbestämmande.

Det bildades med flera syften:

Dels för att stärka möjligheterna att värna och vidareutveckla kulturen för samerna, som är ett urfolk i Sverige – fastlagt i Sveriges riksdag 1977.

Dels för stimulera samers intresse i den svenska politiken och för att delta i det svenska samhällslivet.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR UPPFATTAR DU DEN ALLMÄNNA SYNEN PÅ SAMERNA?

Riksdagen slog 1977 fast att samerna är ett urfolk i Sverige.

Riksdagen ändrade 2011 grundlagen så att samerna även erkändes som folk.

Skillnaden är att ett urfolk har kulturella rättigheter, medan ett folk också har politiska rättigheter.

Rennärningen kombineras i många fall med turism och företagande inom kulturella och kreativa näringar samt tjänste- och kunskapssektorn.

När vi pratar om stöd till entreprenörskap, innovationer och företagande i hela länet och om att fördela resurser så att de gynnar kvinnor, män, unga, utrikes födda – då ska det också omfatta de samiska näringarna.

Det är ett sätt att värna verksamhet och existens i glesbygd.

Rätt svar på fråga 9 är 1.

BILD: KLUBBDRÄKTEN

Det var Kiruna Hockey som också blev Sveriges första HBTQ-certifierade idrottsförening 2014.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR UPPLEVER DU INSTÄLLNINGEN TILL HBTQ-PERSONER?

Kirunas Hockeylag gjorde en viktig markering, för det är viktigt är också att komma ihåg att jämställdheten inte bara handlar om de traditionella relationerna mellan män och kvinnor.

Det handlar till exempel också om att bli accepterad och ha samma rättigheter, oavsett vad man för sexuell orientering.

Likaså handlar det om flera andra faktorer:

Vilken socioekonomisk grupp man tillhör.

Var i landet man bor.

Vad man är av för etnicitet.

I vilken ålder man är.

Ens funktionsförmåga.

Rätt svar på fråga 10 är 2.

BILD: DIAGRAM/STATISTIK

Bara 28,7 procent av männen i Norrbotten hade någon form av eftergymnasial utbildning 2017.

Bland Norrbottens kvinnor var siffran 43,7 procent.

I båda fallen ligger siffrorna lägre än rikssiffrorna - 48,2 procent för kvinnorna och 37 procent för männen.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD INNEBÄR DE UNGA MÄNNENS BRISTANDE UTBILDNING?

Norrbotten har fler som slutför sin gymnasieutbildning än landet som helhet.

Samma sak gäller den högskoleförberedande gymnasieutbildningen.

I Norrbotten har 65,5 procent av kvinnorna genomfört en sådan, men bara 41,5 procent av männen.

På grund av de låga siffrorna för den eftergymnasiala utbildningen finns två mål angivna i RUS:

Den del av befolkningen som är 25-64 år och har minst tvåårig eftergymnasial utbildning ska öka.

Skillnaden mellan kvinnor och män ska minska.

Länets unga behöver motiveras att fullfölja gymnasiet och gå vidare till eftergymnasiala studier.

Det är avgörande att länets skolor arbetar förebyggande mot könsstereotypa studie- och yrkesval.

Det kan till exempel ske genom att synliggöra goda exempel från arbetslivet. Utbildningssystemet behöver bli mer flexibelt och tillgängligt även för äldre. Allas kompetens måste i högra grad tas tillvara. Regionens starka arbetsmarknad och nya jobb måste komma alla till del. För att stärka banden mellan utbildning och arbetsmarknad måste arbetsmarknadskunskap få en betydligt större roll i grund- och gymnasieskolan. Arbetsplatsförlagt lärande och praktik måste också öka, liksom antalet lärlingsutbildningar. Att arbeta i collegekoncept är ett bra sätt att föra arbetsmarknaden närmare utbildningarna. I Norrbotten finns redan Vård- och omsorgscollege och Teknikcollege. Det finns goda möjligheter för collegesamverkan inom andra branscher, exempelvis besöksnäringen.

Rätt svar på fråga 11 är 1.

Teknikutvecklingen innebär möjligheter, men skapar också tidspress och psykisk ohälsa. Den arbetsrelaterade stressen ger ökad ohälsa - särskilt alltså bland kvinnor.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR KAN MAN MOTVERKA DEN ARBETSRELATERADE STRESSEN?

Hälsan är i högsta grad en jämställdhetsfråga. Den jämställdheten måste börja byggas upp redan i barndomen. Uppväxtvillkoren är grundläggande för att vi ska nå folkhälsomålet. Alla barn och unga ska ha rätt till en trygg, säker och jämlik uppväxt. De ska få chansen att gå vidare till studier och arbete och ta tillvara sina egna möjligheter. Alla ska ha goda levnadsvillkor, kunna forma sina liv och ha inflytande över samhällsutvecklingen. Det är viktigt att fortsätta arbeta med att skapa mötesplatser för och med de unga. Deras röster och åsikter måste tas tillvara så att beslut tas utifrån deras bästa. Rent allmänt behöver Norrbotten ett mer hållbart och hälsofrämjande arbetsliv. Länets arbetsgivare behöver satsa på hållbara hälsofrämjande arbetsplatser, men vi måste också jobba aktivt med friskvård. Kulturen har stor betydelse för länets hållbara samhällsutveckling. Den spelar en viktig roll för både individers utveckling, sysselsättning, och för länets tillväxt och utveckling, sysselsättning, attraktivitet och konkurrenskraft. Både kultur- och fritidsaktiviteter utvecklar människors hälsa och kreativitet. De har betydelse för förnyelse och innovationsförmåga, för gammal som ung. Kulturen kan fördjupa samhörighet mellan människor och kan bidra till utveckling och förnyelse. Allt sammantaget ska göra det möjligt att finna balans i livet.

Rätt svar på fråga 12 är 2.

Norrbotten har alltså ett enormt behov av arbetskraft de kommande tio åren. Cirka 51 000 anställningar beräknar man behövs till och med år 2030.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR SKA NORRBOTTEN LÖSA UTMANINGEN MED ARBETSKRAFTSBEHOVET?

Norrbotten har många könssegregerade arbetsplatser. Det innebär bland annat att många yngre kvinnor flyttar från länet, vilket är ett hot mot utveckling och tillväxt. Norrbotten måste också bli bättre på att ta emot nyanlända. Bara genom god integrering av utrikesfödda och bättre tillvaratagande av de nyanländas kompetens kan länet klara sin kompetensförsörjning och lösa behovet av arbetskraft.

Arbetsgivarna måste bredda sitt rekryteringsunderlag till människor med olika bakgrund, egenskaper och kompetens – inte minst för att klara en mer jämställd rekrytering.

Arbete eller företagande är den främsta nyckeln till deras etablering i vårt samhälle.

Det ger möjlighet att utveckla språket, kunskap om vårt samhälle och nya och utökade nätverk.

Därför måste främja tolerans och öppenhet och samverka för en positiv utveckling med anpassade utbildningar, snabbspår till bristyrken och en väl fungerande integration.

Sociala relationer och tillit mellan människor är hörnstenar i ett inkluderande samhälle.

Det är därför viktigt att kommuner, myndigheter, näringslivet och civilsamhället samverkar för att de nyanländas inträde på arbetsmarknaden ska ske effektivt.

Spaning till nästa träff:

På vilket sätt bidrar du till ökad jämställdhet och jämlikhet?

5. Klimat och miljö

Välkommen till den femte träffen i studiecirkeln ”Norrbotten för alla”.

**Vi börjar med att höra hur det gått med spaningen efter förra träffen:
På vilket sätt bidrar du till bättre jämställdhet och jämlikhet?**

Vi fortsätter med ett Quiz om dagens ämne - demografi och urbanisering.

Det är tolv frågor som ni kan besvara i lugn och ro – enskilt eller genom att samråda.

Vi ska sedan gå igenom svaren och får då tillfälle att diskutera varje fråga mer ordentligt.

QUIZ 5 – KLIMAT OCH MILJÖ

1. Vad ingår i begreppet ”klimat”?

- 1 Temperatur, lufttryck, nederbörd, vindstyrka, m m
- X Temperaturmätare, solceller, molninformationer, regnmätare, m m
- 2 Termometrar, vindflöjlar, galonbyxor, m m

2. Vad menas med begreppet ”miljö”?

- 1 Bakgrund
- X Områden där människor och/eller djur lever
- 2 Klinkers, kakel, tapeter, målarfärg

3. Vilka är de vanligaste gaserna som bidrar till den så kallade växthuseffekten?

- 1 Sumpgas, lustgas, senapsgas, med flera
- X Helium, valium och marsan
- 2 Vattenånga, koldioxid, dikväveoxid, metan och ozon

4. Vad innehåller Agenda 2030?

- 1 Ett tidschema för när världens miljöarbete ska vara klart
- X 17 globala mål för hållbar utveckling på jorden
- 2 En planeringskalender för alla FN-möten fram till 2030

5. Hur stort ska Norrbottens nettoutsläpp av växthusgaser vara 2045?

- 1 Hälften av 2016 års utsläpp på 5,8 miljoner ton
- X De ska ha minskat med 1000 ton per år
- 2 Noll

6. Vilken blev Sveriges första EKO-kommun för mer än 35 år sedan?

- 1 Övertorneå
- X Piteå
- 2 Älvsbyn

7. Hur stor del av Norrbottens befolkning använde kollektivtrafiken 2017?

- 1 40 procent
- X 25 procent
- 2 10 procent

8. Vad heter det förnybara drivmedel som SunPine i Piteå producerar?

- 1 Björkmetanol
- X Granbarksolja
- 2 Talldiesel

9. Hur många personer flyger till och från Luleå Airport på ett år?

- 1 Nästan exakt en halv miljon
X Drygt 1,2 miljoner
2 Snudd på 2,0 miljoner

10. Hur stor del av Sveriges elproduktion kommer från Lule älv?

- 1 Nästan 3 procent
X Cirka 11 procent
2 Drygt 20 procent

11. Vad innebär uttrycket ”cirkulär ekonomi”?

- 1 En strävan att återvinna och använda gemensamt
X En uppmaning om att bidra till att betalningsmedlen snurrar snabbare
2 En instruktion om hur folk ska få det att gå runt

12. Hur stor del av världens utsläpp av växthusgaser kommer från köttproduktion?

- 1 2-3 procent
X 9-10 procent
2 15-17 procent

Rätt svar på fråga 1 är 1.

VÄDERBILD

Klimat står för de genomsnittliga fysiska förhållandena på en plats – alltså sånt som temperatur, vindstyrka, molnighet, luftfuktighet, lufttryck, nederbörd, med mera. Meteorologer studerar och rapporterar om klimatet dag för dag. Klimatforskare studerar och beskriver det på längre sikt – ofta perioder på 30 år. Det är då man ser de klimatförändringar som nu oroar oss.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
VAD TÄNKER DU OM KLIMATHOTET?**

Att studera klimatet har blivit allt viktigare. Bland annat kontrolleras klimatförändringarna via de små satelliter som kontinuerligt skjuts upp från Esrange utanför Kiruna. Norrbotten har på så vis stärkt sin roll som Europas rymdcentrum. Det gör regionen till en av de viktigaste aktörerna i utvecklingen av Arktis. Norrbotten kan bli världsledande på att bygga hållbara, attraktiva samhällen i kallt klimat. Dem bygger man med hög kvalitet i arkitektur, fysisk planering, energieffektivitet och miljövänligt tänkande – med bevarade natur- och kulturvärden.

Rätt svar på fråga 2 är X.

MILJÖBILD

Begreppet *miljö* står för områden där människor och/eller djur lever, samt samspelet mellan området och omgivningen i form av klimatförhållanden, växter och djurliv. En fysisk och social miljö kan förklaras som organismernas påverkan på omgivning - och omgivningens påverkan på organismerna.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
VAD GÖR DU FÖR ATT BIDRA TILL EN BÄTTRE MILJÖ?**

När vi pratar om den hotande miljöförstörelsen handlar det om den påverkan som all mänsklig verksamhet har på den miljön. Vi alla påverkar miljön genom våra vanor – eller ovanor. Vi gör det genom hur vi färdas och reser, hur vi äter och konsumerar.

I första hand sker miljöpåverkan genom utsläpp från industrier till luft, vatten och jord, samt avgaser och föroreningar från bilar och flyg.
Det är sånt som bara blir värre.

Rätt svar på fråga 3 är 2.

BILD: SKISS VÄXTHUSEFFEKTEN

Vattenånga, koldioxid, dikväveoxid, metan och ozon är alltså det vi kallar växthusgaser.
Det är de som skapar växthuseffekten genom att de släpper igenom solljuset så att jordens yta blir alltmer uppvärmd.
Dessutom håller de inne den värmestrålning som annars skulle försvinna ut i rymden.
Hade jorden inte haft sin atmosfär hade medeltemperaturen på jorden varit nästan minus 20 i stället för som nu nästan plus 15.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
HUR BIDRAR DU TILL ATT MINSKA VÄXTHUSGASERNA?**

Rätt svar på fråga 4 är X.

BILD: LÄNK AGENDA 2030

Agenda 2030 innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling.
Agendan antogs av FN 2015 och 193 länder har antagit målen.
Huvudsyftet är att fram till 2030 ha nått en hållbar utveckling runt om på jorden - socialt, ekonomiskt och miljömässigt.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
VILKA MÅL TYCKER DU ÄR EXTRA VIKTIGA?**

Sverige har 16 miljömål som riktmärken i miljöarbetet.
Listan är upprättad för att Sverige år 2050 ska ha nått de högt ställda målen för den nationella klimat-, miljö- och energipolitiken.
Sverige ska då inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären.
Också Region Norrbotten ska ta ansvar för den sociala, ekologiska och ekonomiska hållbarheten – det som är hörnstenarna i Agenda 2030.
Målet är att skapa ett hållbart Norrbotten och bidra till en bättre värld.
Utvecklingen ska vara ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar, resurseffektiv, klimatneutral och konkurrenskraftig.
På så sätt bidrar vi i länet till att främja omställningen av energisystem,

Rätt svar på fråga 5 är 2.

Det mål som är angett i RUS är att Norrbottens ska begränsa sin miljöpåverkan genom att nettoutsläppen av växthusgaser 2045 ska ha minskat till noll.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
HUR TROR DU DET SKA KUNNA SKE?**

Dessutom ska den totala energianvändningen 2030 vara 20 procent lägre än 2013 – samtidigt som andelen förnybar energi ska ha ökat till 70 procent av den totala energianvändningen.
Våra världsledande, naturbaserade näringar har stärkt sin internationella konkurrenskraft genom unika, hållbara lösningar för att minimera påverkan på miljön.
LKAB har beslutat att nästa huvudnivå ska bli världens första fossilfria gruva.
Tillsammans med SSAB och Vattenfall driver gruvföretaget en världsunik pilotanläggning för fossilfritt stål - Hybrit.

Målet är att ha en helt fossilfri process för ståltillverkning 2035.
Det kan sänka Sveriges totala koldioxidutsläpp med 10 procent.
Det är ett led i att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland.
Ibland uppstår konflikter mellan olika intressen i Norrbotten.
Det kan handla om att ge näringslivet optimala förutsättningar för tillväxt och utveckling - samtidigt som vi vill säkra viktiga natur- och kulturvärden.
Men Region Norrbotten behöver både gruvor och rennäring.
Det är en stor utmaning att göra kloka avvägningar.
Vi vill växa ekonomiskt och befolkningsmässigt – men vill samtidigt minimera belastning på värdefull miljö.
För att utveckla ett hållbart Norrbotten krävs samordning, kunskap och mod från alla sektorer för att möta den tillväxt vi behöver.

*

Rätt svar på fråga 6 är 1.

BILD FRÅN ÖVERTORNEÅ

Övertorneå kommun är Sveriges första ekokommun.
Redan 1983 började kommunen att arbetat aktivt med frågor som gällde miljö och hållbar utveckling.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD TROR DU DET INNEBÄR ATT VARA EN EKO-KOMMUN?

Begreppet Ekokommun lanserades 1980 i Norden av den finska kommunen Suomussalmi och tre år senare följde alltså Övertorneå efter.
Basen var den fina miljön, den lokala näringslivsstrukturen och den lokala livsstilen.
Genom samspel med naturen skulle det gå att skapa nya arbetstillfällen.
Prefixet Eko- var först bara en förkortning av ekologi, men kom med tiden att också att stå för ekonomi.
"Ekonomisk utveckling och ekologisk balans ska således förenas i en och samma utvecklingsstrategi. Detta tror vi är det bästa sättet att dra nytta av kommunens fördelar och åstadkomma en utveckling av bygden", skrev man i handlingsprogrammet för Stiftelsen Ekotopen i Övertorneå.
I Övertorneå var det först fokus på ekologisk odling av grönsaker, bland annat på suveränitetsholmarna i Torne älv.
Några andra satsningar i Ekokommunen Övertorneå:
Bygget av vindkraftverk i Aapua med sju vindsnurror i drift.
Nästan fria bussresor inom kommunen.
Gratis Ecodriving för gymnasieeleverna.
KRAV-måltider i skolan.
Konvertering av kommunala fossilbränsleanläggningar till förnyelsebar energi.
Numera finns det 106 ekokommuner och 5 ekoregioner i Sverige.

Rätt svar på fråga 7 är 2.

BILD: LÄNSTRAFIKBUSS

Bara cirka 10 procent av norrbottningarna reser kollektivt i dag.
Målet i RUS är att 25 procent ska göra det 2030.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD BEHÖVS FÖR ATT DET SKA GÅ ATT GENOMFÖRA?

Rätt svar på fråga 8 är 2.

BILD FRÅN SUN PINE

SunPine i Piteå är världsledande i framställningen av talldiesel – som kallas den andra generationens förnyelsebara drivmedel.
Råvaran är en biprodukt från pappers- och massatillverkningen.

Företaget investerar nu en kvarts miljard kronor i en ny anläggning för att öka kapaciteten i sin produktion av taldiesel med 50 procent.

Det är en viktig satsning eftersom transportsektorn i Norrbottens både vill och måste öka andelen förnybara drivmedel.

Andelen var bara 10 procent 2013.

Målet är att den andelen 2030 ska vara över 80 procent.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD KRÄVS FÖR ATT VI ALLA SKA KUNNA KÖRA MER MILJÖVÄNLIGT?

Rätt svar på fråga 9 är X.

BILD FLYGPLAN SOM STARTAR

Varje år är det mer än 1,2 miljoner passagerare som flyger från eller kommer till Luleå Airport.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR RESONERAR DU KRING DITT EGET FLYGRESANDE?

Besöksnäringen växer snabbt och antalet internationella turister i regionen blir allt större.

Det är därför nödvändigt med tillgänglighet till flyg, fungerande nattågstrafik och god standard på det mindre vägnätet.

Flygtrafiken till och från Norrbotten kommer att förbli det enda rimliga alternativet för att ha kontakt med övriga Sverige och världen i övrigt.

RUS pekar på att det gäller att stötta forskningen och utvecklingen av ny teknik och förnybara bränslen - för alla trafikslag.

Infrastrukturen är en viktig framtidsfråga.

Platser med bra kommunikationer har bättre förutsättningar för tillväxt.

För Norrbotten är Norrbottenbanan, sjöfartssatsningen Malmporten och dubbelspår på Malmbanan nödvändiga satsningar.

Hela järnvägsnätet behöver stärkas för att klara en stabil och kvalitativ gods- och persontrafik.

Rätt svar på fråga 10 är X.

BILD KRAFTVERK

En niondel av Sveriges hela elproduktion kommer alltså från vattenkraftverken i Lule älv.

Ingen annan älv i landet genererar lika mycket elkraft som Luleälven: 14,7 TWh – eller terawattimmar.

Det är en fjärdedel av landets totala vattenkraftproduktion och alltså en niondel av landets totala elproduktion.

1 TWh är 100 miljarder kWh, kilowattimmar, och det räcker till Stockholms kommuns elförbrukning under cirka 1,5 år.

Det är dessutom ren energi.

Tillgången till den rena energin var ett avgörande argument för att Facebook skulle välja att etablera sig i Norrbotten.

Energi- och miljöteknik och elintensiva etableringar har en lovande framtid i Norrbotten, inte minst tack vare vår stora tillgång på förnyelsebar vattenkraft och skog.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR SKA VI FÅ REN ENERGI NÄR VATTENKRAFTEN ÄR MAXIMALT UTBYGGD?

Rätt svar på fråga 11 är 1.

BILD: SKISS CIRKELEKONOMI

Uttrycket cirkulär ekonomi är inspirerat av naturens kretslopp.

Det innebär en strävan att återvinna, att se avfall som råvara och att dela på produktionsmedel och varor i stället för att var och en ska äga dem.

Produkter ska vara lätta att återvinna så att de inte skapar miljöförstöring.

Biologiskt material ska kunna komposteras och övrigt material ska kunna återanvändas.

Ett mer miljövänligt sätt att leva, helt enkelt.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR KAN DU TÄNKA DIG ATT INGÅ I EN CIRKULÄR EKONOMI?

Mycket handlar ju om hur vi agerar som privatpersoner och konsumenter.

Vi producerar och konsumerar mer varor och tjänster – reser mer, lever längre och vill bo i allt tätare miljöer.

Var och en av oss gör därmed ett större miljöavtryck.

Vi måste fundera på hur vi kan välja nya metoder och produkter som minskar belastningen på miljön.

Var och en av oss måste fundera på hur vi lever.

Till exempel på vad vi äter.

Rätt svar på fråga 12 är 2.

BILD AV BETANDE KOR

FN:s jordbruksorgan Unesco har beräknat att 17 procent av de så kallade växthusgaserna kommer från olika delar av köttproduktion.

Enligt Svenska livsmedelsverket sa våren 2018 att det är 15 procent av världens totala utsläpp av växthusgaser som kommer från köttkonsumtionen för nästan 15 procent.

Det är mer än utsläppen från världens bilar, flygplan och andra transportmedel.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR MYCKET ÄR DU BEREDD ATT ÄNDRA DINA MATVANOR?

En stor del av vår miljöpåverkan kommer alltså från både produktionen och konsumtionen av livsmedel.

Miljoner kor som föds upp för att ätas släpper ut enorma mängder metan, som är en otroligt mycket farligare gas för växthuseffekten än koldioxid.

Köttproduktionen utgör därför det största hotet mot den biologiska mångfalden, globalt sett.

Det är därför viktigt att fundera över vad vi äter – och det är därför man försöker få fram ”odlat” kött, alltså kött framställt i laboratorier från odlade stamceller, en metod som avsevärt minskar behov av mark och vatten och därför inte belastar miljön lika mycket som traditionell köttproduktion.

Intresset för växtbaserad mat ökar nu också stadigt.

Det lokalodlade är också miljömässigt bättre än det avlagset producerade och långaväga transporterade.

Norrbottens gröna näringar har därför goda växtförutsättningar, inte bara bokstavigt.

Genom att gå över till förnybara energikällor och satsa på produktion av bioenergi får jord- och skogsbruket helt nya möjligheter till tillväxt.

Vi ska öka den regionala försörjningen av drivmedel och energi från de gröna näringarna.

Lokal- och närproducerade livsmedel ska bli allt mer synliga i våra butiker.

Offentliga aktörer ska driva på genom att göra lokala inköp till sina verksamheter.

Det stärker oss som län – ett Norrbotten för alla.

Spaning till nästa träff:

Hur bidrar du själv till att värna miljön och klimatet?

6. Digitalisering och individualism

Välkommen till den sjätte träffen i studiecirkeln ”Norrbotten för alla”.

**Vi börjar med att höra hur det gått med spaningen efter förra träffen:
På vilket sätt bidrar du själv till att värna miljön och klimatet?**

Vi fortsätter med ett Quiz om dagens ämne – digitalisering och individualism.
Det är tolv frågor som ni kan besvara i lugn och ro – enskilt eller genom att samråda.
Vi ska sedan gå igenom svaren och får då tillfälle att diskutera varje fråga mer ordentligt.

QUIZ 6 – DIGITALISERING OCH INDIVIDUALISM

1. Vad innebär ”digitalisering”

- 1 Övergången från att digga musik på grammofon till Spotify
- X Övergången från analog till digital teknik
- 2 Övergången från 1900-talet till 2000-talet.

2. Vad står AI för?

- 1 Allmän Inställning
- X Aktuell Information
- 2 Artificiell Intelligens

3. Vad betyder ”spelifiering”, eller ”gamification” på engelska?

- 1 Att använda metoder som liknar datorspel i utbildningen
- X Att lägga in tävlingsmoment i all vidareutbildning
- 2 Att få ägna viss arbetstid åt datorspel för att bli bättre på it

4. Hur många av alla norrbottningar hade 2017 tillgång till fiberbroadband, eller snabbt broadband, på 100 Mbit/s?

- 1 50 procent
- X 60 procent
- 2 70 procent

5. Från byn Koutjärvi i Övertorneå kommun kom mannen som har kallats ”Mobiltelefonins fader”. Vad hette han?

- 1 Östen Mäkitalo
- X Graham Bellman
- 2 Sten Sture Uusitalo

6. Vad av följande har man skapat med digitala tekniken?

- 1 En robot som kokar ägg, läs- eller hårdkokta, åt ungarlar
- X En sensor som känner av när en person vill se dokumentärer på teve
- 2 En duschrobot för personer med rörelsehinder

7. Vad kallas det när en del av sjukvården sker via mobil eller dator?

- 1 Digital hälso- och sjukvård
- X It-vård
- 2 Avancerad databehandling

8. För sitt arbete med digital vård har Region Norrbotten fått Europakommissionens utmärkelse ”Reference Site”. Vad innebär det?

- 1 Att man refererar allt som sker på nätet
- X Att man är ett föredöme i arbetet för ett aktivt och hälsosamt åldrande

2 Att man är extra vänlig när man refuserar dåliga förslag

9. Vad heter sjukvårdsrådgivningens sajt?

- 1 1177.se
- X 90 000.org
- 2 1234.com

10. Hur många av norrbottningarna känner sig trygga i sitt län, enligt undersökningen "Hälsa på lika villkor"?

- 1 Högst varannan
- X Bara 30 procent av kvinnorna, men 96 procent av männen
- 2 Nio av tio

11. Hur stor var norrbottningarnas genomsnittliga årsinkomst 2016, efter skatt?

- 1 Drygt 111 000 kr
- X Ungefär 201 000 kr
- 2 Nästan 330 000 kr

12. Vad innebär megatrenden "individualism"?

- 1 Att betona den enskilda individen på bekostnad av gruppen eller kollektivet
- X Att den enskilda individen alltid ska ha beröm
- 2 Att var och en har rätt att strunta i lagar och politiska beslut

Rätt svar på fråga 1 är X.

BILD DATORSKÄRM

Digitalisering innebär ursprungligen den tekniska omvandlingen av analog information till digital. Det används nu som allmänt uttryck för användningen av informationsteknik, IT, inom nästan alla delar av det moderna samhället.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
HUR MYCKET ANVÄNDER DU DEN NYA TEKNIKEN?**

Digitaliseringen är den megatrend som anses komma att ha störst påverkan på samhället - om den inte redan haft det.

Digital teknik påverkar oss både som individer och hela vårt samhälle.

Digitaliseringen har förändrat människors förhållningssätt och arbetsmarknaden i grunden.

Digital kompetens är numera ett grundläggande krav i de flesta verksamheter.

För att förbli konkurrenskraftiga på den globala marknaden måste regionens företag och organisationer därför ännu mer utveckla sina arbetsätt.

De måste hela tiden höja den tekniska nivån.

Det är helt nödvändigt att stärka kompetensutvecklingen inom digitalisering och nya digitala former för lärande.

Bara om vi använder digitaliseringens möjligheter effektivt och länets aktörer samverkar klarar

Norrboten de demografiska utmaningarna och kompetensförsörjningen.

Särskilt behövs insatser för länets små och medelstora företag.

Där kan Luleå tekniska universitet och andra utbildningsaktörer bistå med kunskap och kompetens om förändrade arbetsätt och digital utveckling.

*

Rätt svar på fråga 2 är 2.

BILD: LTU-UNDERVISNING

Luleå Tekniska Universitet har högklassig kompetens inom just digitalisering och artificiell intelligens.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
VAD TÄNKER DU OM ATT ROBOTAR OCH DATORER TAR ÖVER ALLTMER?**

Universitetet har skapat en internationellt konkurrenskraftig undervisnings- och forskningsmiljö. Det lockar studenter och forskare från hela världen. De har också goda chanser att hitta intressanta jobb, till exempel tack vare Facebooks etablering – något som gett Luleå ett av världens största datacenter. Digitaliseringen ökar möjligheter till distansutbildning och distansarbete på en global arbetsmarknad. I regionen finns en rad organisationer och företag som använder digitaliseringen på innovativa sätt.

Rätt svar på fråga 3 är 1.

BILD TV-SPEL

Spelifiering, eller Gamification på engelska, används bland annat inom gruvnäringen. Tanken är att använda datorspelselement, som unga människor känner igen, för att lära dem arbeten som traditionellt inte hör ihop med spelande – till exempel inom handel, transport eller utbildning.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
VAD TROR DU OM DET HÄR SÄTTET ATT LÄRA FOLK NYA JOBB?**

Rätt svar på fråga 4 är 2.

BILD: KARTA FIBERNÄTET

I dag är det 70 procent som har så kallat snabbt bredband. Målet i RUS är att vartenda företag och hushåll i Norrbotten år 2025 ska ha tillgång till fiberbredband, eller snabbt bredband, på 100 Mbit/s.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
HUR RIMLIGT ÄR DET ATT KOSTA PÅ BREDBAND OCKSÅ PÅ LANDSBYGDEN?**

Hundraprocentig täckning behövs, för alltfler teknikvana och uppkopplade norrbottningar använder offentliga tjänster dygnet runt. Många kan göra det redan nu tack vare Sveriges bästa bredbandstäckning - och Luleå Tekniska Universitets ledande forskning på digitala lösningar för välfärd i glesbefolkade regioner. En hel del service kan skötas på distans, men kräver stabil mobiltäckning och tillgång till bredband. Norrbotten ska ligga i framkant vad gäller utvecklingen av nya mobila, digitala lösningar och arenor för människors möten med vården och personlig service.

Rätt svar på fråga 5 är 1.

BILD: PORTRÄTT ÖSTEN MÄKITALO

Östen Mäkitalo heter han. Han brukar räknas som mobiltelefonens fader efter att han bland annat utvecklat de tidiga NMT- och GSM-näten, plus bilradions automatiska kanalsökning. Han var bland annat chef för Telia Research och gästprofessor på KTH, Kungliga tekniska högskolan. Han avled 2011.

**FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:
HUR BEROENDE HAR DU BLIVIT AV DIN MOBILTELEFON?**

Rätt svar på fråga 6 är 2.

BILD ROBOT

En duschrobot för personer med rörelsehinder finns redan. Dessutom är det på gång en sensor som varnar om en gammal människa håller på att ramla. Samma sak med en teknik som ger tillsyn nattetid utan att någon behöver gå in i personens sovrum.

Vid Luleå Tekniska Universitet arbetar man med att inventera de framtida behoven inom vård- och omsorgssektorn.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD ÄR FÖR- OCH NACKDELARNA MED TEKNISKA HJÄLPMEDEL?

Rätt svar på fråga 7 är 1.

BILD: LÄKARE "I" DATORN

Digital hälso- och sjukvård är det begrepp vi nu använder.
Det innebär att digitaliseringen skapat nya tjänster och möjligheter inom hälso- och sjukvården – för både vårdpersonal och patienter.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR ANVÄNDER DU DE NYA TJÄNSTERNA?

Digitaliseringen ger nya möjligheter vad gäller prevention, upptäckt, diagnos och behandling.
Tack vare digitala lösningar i världsklass har Region Norrbotten kunnat ställa om sjukvården och vården till en mer nära vård.

Det är en vård som möter patienterna i deras hemmamiljö.

Mindre resande och effektivare användning av tiden blir resultatet.

Inte minst kan det innebära fördelar för de allt fler äldre i Norrbotten.

Sjuka med frekvent behov av vård behöver inte förflyttas fram och tillbaka mellan sjukhus och heminrättning.

Patienter med kroniska sjukdomar kan kontinuerligt följa och rapportera sin hälsa och sina medicinska värden via de digitala tjänsterna.

Rätt svar på fråga 8 är X.

Att utnämna Region Norrbotten till "Referenssite" innebär att Europakommissionen har uppmärksammat Norrbottens goda arbete.

Norrbotten är ett föredöme och en aktör som andra som arbetar med aktivt och hälsosamt åldrande kan inspireras av.

Utmärkelsen är EU:s mest prestigefyllda pris för e-hälsa.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR TROR DU ATT DITT LIV SOM GAMMAL SKA VARA?

Region Norrbotten har under många år arbetat med att utveckla digitala lösningar i vården.

Det är en del av det arbete som pågått med att utveckla ett innovationssystem på alla nivåer - lokal, regional, nationell och europeisk.

Det har inneburit ett långsiktigt arbete med att bygga upp strategiska allianser och nätverk inom e-hälsoområdet.

RUS betonar vikten av att stötta en fortsatt utveckling av nya arbetssätt, av mobila och digitala lösningar och arenor för människors möten med vården.

På det sättet kan patienten bli mer aktiv och delaktig i sin egen vård.

Det ger patienten möjlighet att ta ansvar för sin egen hälsa.

Rätt svar på fråga 9 är 1.

BILD: SAJTEN 1177.SE

På 1177.se kan du se dina recept, förnya dem, boka och omboka tider, se dina journaler, hålla koll på dina läkemedel, ladda ner och skicka sjukintyg, med mera.

Det går också att dygnet runt ringa till sjukvårdsrådgivningen på nummer 1177.

Då får man prata med erfarna sjuksköterskor som svarar på frågor om sjukdom och hälsa, gör en medicinsk bedömning och hänvisar vidare den som anses behöva uppsöka sjukvården.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR ÄR DINA ERFARENHETER AV 1177?

De nya inslagen i hälso- och sjukvården är exempel på vad den tilltagande individualismen kommer att innebära för var och en.

I framtidens hälso- och sjukvård kommer det att vara både naturligt och nödvändigt att människor kan följa behandlingar och dela uppgifter med vården om bland annat blodtryck, blodsocker, blodfetter och hormonhalter liksom vaccination och screening.

Rätt svar på fråga 10 är 2.

BILD: DIAGRAM/STATISTIK

Att så många som nio av tio känner sig trygga är bra för folkhälsan.
Det gör Norrbotten till ett av Sveriges tryggaste län.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD TROR DU DET ÄR SOM FÅR NORRBOTTNINGAR ATT KÄNNA SIG TRYGGA?

”Hälsa på lika villkor” är en nationell enkät om befolkningens hälsa, levnadsvanor och livsvillkor. Den utförs av Folkhälsomyndigheten och Statistiska centralbyrån. Senast visade den bland annat också att Norrbotten har den lägsta andelen anmälda brott i Sverige.

Rätt svar på fråga 11 är X.

BILD: DIAGRAM/STATISTIK

2016 var den genomsnittliga inkomsten i Norrbotten 201 000 kr efter skatt, att jämföra med 210 000 kr i hela landet.
2017 var nettolönen för kvinnorna i snitt 179 225 kr och för männen 228 559 kr.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VARFÖR ÄR DET FORFARANDE SÅ STORA LÖNESKILLNADER?

Målet är att den disponibla inkomsten per invånare i Norrbotten ska växa mer än i riket som helhet och att den ska fortsätta att ligga bland de fem högsta i riket.

Rätt svar på fråga 12 är 1.

Individualismen är en megatrend och innebär alltså att vi mer betonar den enskilda individen på bekostnad av gruppen eller kollektivet.

Individens frihet och oberoende går först i stället för kollektivets bästa.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: VAD KAN DET VARA FÖR- OCH NACKDELAR MED EN ÖKAD INDIVIDUALISM?

Med en tilltagande individualism följer behovet av skraddarsydd lösningar för varje individ.

Vi får mer personligt anpassade tjänster och produkter.

Mer personlig behandling innebär rimligen att de individuella behoven blir bättre tillfredsställda.

Samtidigt ställer den utvecklingen alltmer krav på individens förmåga att själv ta ansvar, att fatta egna beslut och att ordna saker på egen hand.

I sämsta fall medför den ökade individualismen en ökad egoism.

Även när vi övergår till ett mer individuellt synsätt är det angeläget att bevara någon form av samhörighetskänsla.

Spaning:

Hur märker du av individualismen i din vardag?

8. Summering och avslut

Välkommen till den sjunde och sista träffen i studiecirkeln ”Norrbotten för alla”.

Vi börjar med att höra hur det gått med spaningen efter förra träffen: Hur märker du av individualismen i din vardag?

I dag blir det inget quiz. I stället ska ni som avslutning få fylla i en utvärdering av det ni varit med om. Men först ska vi summera och fundera över vad vi har pratat om vid de tidigare träffarna.

1)

BILD: KARTA NORRBOTTEN

Första träffen handlade lite allmänt om Norrbottens län och Region Norrbotten.

Bland annat diskuterade vi hur stort länet är, att vi har en av Sveriges högsta bruttoregionalprodukter och låg arbetslöshet.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR HAR DIN SYN PÅ NORRBOTTEN FÖRÄNDRATS UNDER STUDIECIRKELN?

2)

BILD: DIAGRAM ÅLDRARNA

Andra träffen handlade om demografi och urbanisering.

Bland annat diskuterade vi behovet av att öka befolkningen, vad som behövs för att vi ska bli fler norrbottningar.

Vi pratade också om att även människor här i Norrbotten har en tendens att flytta till tätorterna, men att det på många orter saknas bostäder.

Likaså berörde vi ohälsa och att vi får en ökande andel äldre invånare.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL: HUR TROR DU NORRBOTTENS KLARAR ALLA UTMANINGAR SOM VÄNTAR?

Kompetensförsörjningen är viktig för regionens tillväxt och utveckling.

För det behövs inte bara nationell lagstiftning av arbetsmarknaden och utbildningssystemet samt en klok integrationspolitik.

Extra viktiga faktorer anses vara bland annat infrastruktur och transporter, regional attraktivitet och boende.

För att åstadkomma en effektiv och framgångsrik kompetensförsörjning i Norrbotten behöver vi förnya våra arbetssätt och utnyttja digitaliseringens möjligheter.

Alla arbetsgivare måste bli mer attraktiva genom att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden, inkludera hela arbetskraftens potential och stärka samverkan mellan arbetsgivare och utbildningsanordnare.

Det måste finnas utbildningar som passar arbetsmarknaden och som i allt högre grad förbereder människor för yrken som inte finns idag, men som kommer att behövas i framtiden.

Utbildningarna måste attrahera både kvinnor och män, särskilt inom branscher med sned könsfördelning, exempelvis vård och omsorg, samt teknik och bygg.

3)

BILD: NATUR/MIDNATTSSOL

Tredje träffen handlade om globalisering.

Då diskuterade vi bland annat hur Norrbotten och norrbottniska företag klarar sig i den internationella konkurrensen, hur viktigt det är att satsa ännu mer på export och att utveckla produkter och tjänster som efterfrågas också utanför närområdet.

Vi pratade också om hur viktigt det är att utveckla internationella samarbeten och att synas ute i världen.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:

VILKEN BILD AV NORRBOTTEN ÄR DET VI VILL VISA UPP FÖR OMVÄRLDEN?

För att hävda sig internationellt behöver Norrbotten fokusera på att skapa fler attraktiva innovativa miljöer.

Samarbete mellan industri och forskning ger nya innovationer, som i sin tur leder till nya företag eller tillväxt i regionens befintliga företag.

Särskilt viktigt är det att stimulera små och medelstora företag och offentlig sektor.

Norrbotten ska vara föregångare när det gäller ”Öppen innovation” genom att tillåta inflöde av idéer och för att ge ut idéer för att utveckla nya varor och tjänster.

Forskningen måste förstärkas, för att kunna omvandlas till varor och tjänster.

I Norrbotten har ett stort antal sociala innovationer förverkligats av ideella, offentliga och privata aktörer, vilket bidragit till ökad livskvalitet och välfärd i regionen.

Vi måste ytterligare stimulera idéer om nytänkande lösningar som bidrar till att möta utmaningar inom bland annat arbetsliv, hälsa, jämställdhet och integration.

Ger vi goda förutsättningar för dessa innovationer och företag kommer de att bli fler.

Rent allmänt behöver Norrbotten ett bredare näringsliv och ökad tillväxt i små och medelstora företag.

Därför är det angeläget att stärka entreprenörskap och företagande i hela Norrbotten.

Utbyte av erfarenheter behöver utvecklas, mellan olika branscher och andra regioner och länder.

Det kan attrahera nya investeringar.

Det är också viktigt att skapa större exportfrämjande kompetens i företag i hela Norrbotten.

4)

BILD: TECKNEN FÖR KÖNEN

Fjärde träffen handlade om jämställdhet och jämlikhet.

Vi visade då att det fortfarande finns stora skillnader mellan könen fråga om utbildning, löner och inflytande.

Vi pratade också om att jämlikheten gäller alla grupper i samhället och att det handlar mycket om vad vi har för attityder – som till stor del bygger på kunskap.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:

HUR SKA VI RÄTTA TILL BRISTERNA I JÄMSTÄLLDHET OCH JÄMLIKHET?

5)

VÄDERBILD

Femte träffen handlade om klimat och miljö.

Mycket handlade om vad världen behöver göra för att minska miljöförstörelsen och därmed dämpa klimathotet.

Det handlade också om vad Norrbotten har för mål för att göra sin del i det allmänna arbetet för en bättre miljö.

Inte minst diskuterade vi vad vi var och en kan och bör göra.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL:

HAR DINA TANKAR OM HUR DU LEVER FÖRÄNDRATS AV STUDICIRKELN?

6)

BILD: EN PERSON VID SIDAN AV MASSAN

Sjätte träffen handlade om digitalisering och individualism.

Vi pratade om vilka nya möjligheter som digitaliseringen och den nya tekniken har medfört och hur den förändrat vårt vardagliga liv.

Vi diskuterade också om den ibland kanske kan innebära risker och skapa oro.

Vad gäller individualismen pratade vi om vilka fördelar den kan ge oss som privatpersoner – samtidigt som den ställer krav på oss.

Alltmer måste vi sköta och klara av att ordna saker själva – vilket inte alltid är så lätt för den som till exempel börjar bli gammal.

Vi var också inne på hur individualismen kan drabba samhörigheten i samhället.

FÖRSLAG TILL FRÅGA FÖR GRUPPSAMTAL HUR SKULLE DU VILJA ATT SAMHÄLLET UTVECKLAS?

Allt vi diskuterat visar att det finns många utmaningar att ta sig an.

Det finns mycket att begrunda för oss alla.

En förhoppning är därför att den här studiecirkeln inte bara har gett dig lite mer kunskap om Norrbotten. I bästa fall har den också gett dig ökad lust och motivation att engagera dig i länets framtida utveckling.

I det arbetet måste så många som möjligt vara med.

Det är en fråga för oss alla.

Tillsammans kan vi nå resultat.

Tillsammans skapar vi ett Norrbotten för alla.

Utvärdering

1. Vad tycker du om studiecirkelns innehåll?
2. Vad är det mest intressanta du lärt dig?
3. Vad tycker du om upplägget med alla Quiz?
4. Vad tycker du om frågorna på en skala från 1 (våldigt lätt) till 10 (extremt svårt)?
5. Var det något i materialet du tyckte var komplicerat och svårt att förstå?
6. Vad hade du velat ha mer information om?
7. Vad tycker du om cirkelledaren?
8. Vad kan vi utveckla?